

ч. 2 (194) 2019

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ
ТА ІНФОРМАЦІЇ

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

PLASTOVY SHLIAKH

Реєстраційне свідоцтво KB №2821 від 12 грудня 1996 року.
Видається щоквартально
© Видає Головна Пластова Булава. Відповідальний за випуск —
пл. сен. Юрій ЛЕСЬКІВ

2 (194) 2019

пл. сен. Юрій ЛЕСЬКІВ
ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

РЕДАКЦІЯ:

пл. сен. Любомир ОНИШКЕВИЧ
пл. сен. Лариса ОНИШКЕВИЧ
СПІВРЕДАКТОРИ

ст. пл. Тетяна ЛУЩЕНКО
АДМІНІСТРАТОР В УКРАЇНІ

пл. сен. Ольга СВДЗИНСЬКА
МОВНИЙ РЕДАКТОР

к. і. н. Андрій СОВА
ст. пл. скоб Тарас ЩЕПАНЯК
ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЇ

пл. сен. Мирон БАБ'ЮК
АДМІНІСТРАТОР

ст. пл. вірл. Марічка ПАВЛИШАК-ЗАДОРОЖНА
МИСТЕЦЬКЕ ОФОРМЛЕННЯ

АДРЕСИ АДМІНІСТРАЦІЇ

В УКРАЇНІ:
Пластовий шлях, Тетяна Луценко
а/с 104, м. Київ, 04111, Україна
luchtchenko@gmail.com

В ДІЯСПОРІ:
Plastovy shliakh, Myron Babiuk
737 Ulana Lane, Webster, NY 14580-9164, USA
585-872-4263, printmyron@gmail.com

АДРЕСИ ДЛЯ ЛИСТІВ

В УКРАЇНІ:
Пластовий шлях, Юрій Леськів
вул. Зелена, 4, м. Самбір
Львівської обл., 81400, Україна
тел. 067-921-7012
plast.shliakh@gmail.com

В ДІЯСПОРІ:
Plastovy shliakh, L. Onyshkevych
5842 Wyndham Circle N., #105 Columbia, MD 2144
tel. 410-740-1323
onyshlub@gmail.com

Статті, підписані прізвищем, псевдонімом, ініціалами автора, відбивають погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу і не конечно є офіційною позицією організації Пласт. Редакція застерігає за собою право виправляти мову, стиль, а часом скорочувати надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи, які, на думку редакції, могли б бути для когось образливими. Використання матеріалів, в тому числі й ілюстрацій, є дозволене за умови посилання на журнал «Пластовий шлях».

Просимо читачів вчасно повідомляти про зміни адреси у відповідні адміністрації. Журнали, які повернулися не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге на нову адресу тільки за додаткову платню.

© ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ №2 (194) 2019

З усіма питаннями щодо поширення журналу звертатися в редакцію.

Електронна пошта: plast.shliakh@gmail.com

На першій сторінці обкладинки: пташко Ярема Зелік та пл. сен. Тарас Поліхата, ЦМ, під час Відкриття пластового року. На задньому плані комендантка свята для Пташат пл. сен. Ольга Кальбус. Львів, 2018

ЗМІСТ

ВІД РЕДАКЦІЇ

- 5 **Юрій Леськів**
В очікуванні чергових Зборів КУПО

ДУМКИ СТАРОГО ВОВКА

- 6 **Старий Вовк**
Пласт і політика

З ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

- 8 **Станіслав Андрійчук**
Зв'язок із нашими прихильниками міцнішає
- 10 **Лариса Радіон, Оля Дудинська**
«Золота Булава» вперше в Австралії
- 12 **Надія Максим'юк**
Є Пласт і у Фінляндії
- 13 **Юліян Матичак**
«Місія: Відродження» у Бельгії
- 14 **Юрій Леськів**
Пластовий Левурді – 20
- 18 **Ольга Кальбус**
Пташата, де ви є?

БУТИ ВІРНИМ УКРАЇНІ

- 25 **Юрій Юзич**
Пластун Сашко Лінчевський —
батько тактичної медицини в Україні

ДО ДИСКУСІЇ

- 28 **Олександр Лінчевський, Влад Бургонський**
Ти один з них?!

НАШІ ІНТЕРВ'Ю

- 30 **Андрій Жовтанецький, Максим Бадік**
Петро Содоль: «Відвідини ЛШ у Карпатах —
це мрія, яка, на жаль, такою і залишиться»

НАШІ ДОРОГОВКАЗИ

- 36 **Юрій Старосольський**
Вищий ступінь пластування

ОФІЦІЙНЕ

- 41 «Рівно 30. Рівне»

ПЛАСТОВІ ЮВІЛЕЇ

- 42 Про відродження Пласту в Україні мовою документів

ПЛАСТОВІ ПОСТАТІ

- 46 **Ольга Свідзинська**
Блаженний священномученик Климентій Шептицький

ПЛАСТОВА КОЛЕКЦІЯ

- 49 **В'ячеслав Стебницький**
Пам'ятні листівки, марки та конверти —
про жертвність в ім'я народу

ПЛАСТОВА ІСТОРІЯ

- 52 **Юрій Юзич**
Перша світлина пластового проводу
- 54 **Ярослав Козак**
Відпочинкові табори о. Богдана Смика

НА ВІЧНУ ВАТРУ

- 56 Володимир Магалаєв, КО
- 57 о. Мирон Панчук, ЛЧ

*Мірою живучости й могутности нації є її воля керувати своїми культурними, релігійними,
економічними й політичними справами, а після здобуття власної держави — керувати історією
людства, подібно як інші державні нації / Яро Гладкий*

На чолі урочистого вимаршу — підбунчужний Дня Першої Пластової Присяги
ст. пл. Олег Подолук, ХМ. Львів, 13 квітня 2019 р. / Фото Юрія Гладкого

Новачки продають власноруч виготовлені смаколики на Благодійній ярмарці. ФОТО ВОЛОДИМИРА НЕІЗВЕСТНОГО

пл. сен. Юрій Леськів, СМ
ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

В ОЧІКУВАННІ ЧЕРГОВИХ ЗБОРІВ КУПО

Підготовка до ХХ Зборів КУПО, які відбудуться від 30 жовтня до 3 листопада ц. р. у Німеччині, триває. Працюють підготовчі комісії, готуються розповіді про свою діяльність протягом каденції, що минає, члени Головного проводу, про здобутки і труднощі звітуватимуть крайові проводу. Хочемо поділитися результатами творчої діяльності і ми — члени редакційного колективу «Пластового шляху».

Отож, від початку 2017-го журнал виходить на час. Щокварталу передаємо до друку кожне чергове число і вважаємо такий стан справ дуже позитивним та будуючим. В процесі діяльності сформувалося стає творче середовище: немає таких, хто лише вникає у стан справ чи навчається. Кожен член нашої редакційної команди чітко знає, що і як потрібно робити, та якісно і на час виконує свої обов'язки. Мистецьке оформлення журналу є сучасним, і з цього приводу періодично отримуємо схвальні відгуки. Поліграфічне виконання ПШ теж на відповідному рівні.

Зміст «Пластового шляху» — це в переважній більшості авторські матеріали, з якими вперше можна ознайомитися саме на сторінках журналу. Передруків намагаємося уникати. Рубрики ПШ дозволили надати журналу власне обличчя: «Огляди і погляди», «До дискусії», «Пластова колекція», «Пластова історія», «Бути вірним Україні» й ін. Тепер, мабуть, майже нечутою є дискусія з приводу того, чи ми більше є інформаційним періодиком, чи таким, що генує і ретранслює пластову думку. Адже міркування, цікаві ідеї, пропозиції авторів чи героїв публікацій можна віднайти у різних рубриках, а не лише в рубриці «До дискусії». Рівно ж цінні повідомлення, інформації, історичні факти, а що найголовніше — достовірні та перевірені, є не лише в рубриці «З пластового життя». Таким чином, завдяки обсягу друкованого матеріалу за напрямками ми поступово виходимо за межі журналу пластової думки та інформації.

Хоча саме ці два редакційні дороговкази залишаються визначальними. Зрештою, тут ще раз слід вжити слово «ретрансляція». Адже ми лише намагаємося якомога повніше і точніше відтворити ритм життя організації й атмосферу в рамках періодичного видання. Пласт у нашій історії був таким і діє нині, як бачимо це на сторінках ПШ, і навпаки — сторінки журналу наповнені історичним духом і сучасною атмосферою.

Тут не можна не згадати про фотографів, з якими співпрацюємо. Адже саме через їхній фотооб'єктив кожен читач журналу може побачити емоції на обличчях пластуни в різних станицях, краях, на різних континентах. Окрема і велика подяка справжнім фотохудожникам чи фоторепортерам Юрію Гладкому, Артемові Жукову, Петрові Задорожному, Тарасові Щепаняку та багатьом-багатьом пластунам з різних осередків і країн, які разом із публікаціями надсилають або ж допомагають віднайти цінні та якісні світліни. Щодо історичних фотографій, тривалий час редакції допомагають наші друзі-пластуни Андрій Ребрик, Тарас Зень, Юрій Юзич. Велике спасибі за це.

Журнал виходить на час — зростає читацька аудиторія (як за кількістю передплатників, так і країв). На даний час ПШ надходить у два десятки країн. Це Україна, США, Канада, Австралія, Аргентина, Англія, Німеччина, Польща, Бельгія, Франція, Голландія, Австрія, Італія, Еспанія, Норвегія, Швейцарія, Чехія, Швеція, Південна Африканська Республіка та Казахстан. Найбільше дійсні члени нашої організації читають «Пластовий шлях» у США, Канаді, Австралії, Україні, Англії та Німеччині. Дякуємо вам, шановні прихильники журналу. Наші старання і творча діяльність — саме для вас.

Насамкінець не можемо не подякувати за увагу та підтримку Головному та крайовим проводам Пласту. Адже протягом всієї каденції, що минає, ми постійно її відчували. Спасибі за це.

ПРО ПЛАСТ І ПОЛІТИКУ

Святослав Вакарчук, один з гостей Благодійної пластової ватри.
Київ, 18 травня 2019 р. ФОТО ПЕТРА ЗАДОРЖНОГО

На перший погляд здається, що в питанні стосунку Пласту до політики усе вже обговорено. Кожному відомо, що у різноманітних політичних заходах категорично заборонено використовувати пластові однострої, Пласту не можна офіційно підтримувати (підписувати) ініціативи чи звернення тієї чи іншої політичної сили, категорично не можна використовувати членів виховних уладів (УПЮ чи УПН) під час політичних акцій чи загалом у політичному процесі, не можуть пластуни використовувати символіку політичних партій і з'являтися в одностроях на рекламній партійній продукції. Політичні лідери, які одночасно належать до Пласту, а також посадовці (представники тієї чи іншої партії), які є пластунами, не мали б обіймати якоесь керівне становище в нашій організації.

Цей останній момент, схоже, ніде не прописано, але на нього звертають увагу. Та саме проти нього свого часу виступив пл. сен. Атанас Фіголь. Ось що він писав: «Дискримінація пластунів, які у громадському житті що-небудь досягли і займають активні пости в політичному житті, є в сучасному Пласті наявна. Колись інтерпретували ми понадпартійність у Пласті (отже: не безпартійність) у той спосіб, що вимагали від пластунів, приналежних до різних політичних партій, щоб вони і в Пласті, і поза Пластом, в обопільній співпраці, давали доказ, як громадяни різних політично-групових приналежностей повинні співпрацювати для загальних цілей на базі державницького виховання. Нині починають у Пласті з'являтися погляди, що пластуни, експонований у громадсько-політичному житті, не сміє займати ніяких керівних постів у Пласті, не може бути навіть передсідником пластових зборів, він є попросту за свою громадсько-політичну роботу дискримінований у Пласті» (Держава зобов'язує. Думки з приводу 22 січня 1918 і 1968 років. — Пластовий шлях. — Ч. 1 (16). — Січень-березень 1968. — С. 3—6).

Окрім вищезгаданих прописних істин у нашому житті існують інші моменти, які можуть викликати дискусію або перебувають на межі дозволеного для членів Пласту. Ось, наприклад, в соціальній мережі Фейсбук (у групі «Пласт — дискусії при ватрі») порівняно нещодавно наші члени «ламали списи» з приводу того, що наприкінці минулого року на обкладинці партійної газети з'явився відомий політик з дружиною і п'ятьма синами-пластунами в одностроях. Там само обговорювали появу на обкладинці «Пластового шляху» ч. 4-2018 Президента України в хустині приятеля Пласту під час відкриття Всеукраїнського пластового центру в м. Буча.

А ще часом виникають дискусії щодо співпраці Пласту з владою місцевого, обласного та всеукраїнського рівнів, коли бачимо значну політичну активність дуже активних членів нашої організації.

Стає зрозумілим, що у стосунку Пласту до політики вже немає чітких чорного і білого кольорів. З'являється щоразу більше різноманітних відтінків. Досвідчені і більш давні члени нашої організації добре розуміють, про що йдеться, але Пласт наповнюється щоразу новими дорослими членами. В сучасній Україні, в умовах надмірної заполітизованості суспільства, мабуть, неодмінно потрібний для нових членів не лише вишкіл у напрямку практичного пластування чи виховницької майстерності. В організації вартує глибше проговорювати різні нюанси співжиття Пласту з органами влади і самоврядування, а також можливі та недопустимі дії в час виборчого процесу.

Станичним, головам окружних пластових проводів та членам проводу різних рівнів не зашкодить краща обізнаність у різних тонкощах пластово-політичного співжиття. Це допоможе ефективніше розбудувати осередки чи округи, швидше здобувати кращі результати. З іншого боку, за умови відсутності необхідної інформації ми не застраховані від увібрання, немов губка, меншої чи більшої кількості негативу.

А де місце для отримання пластунами України так званої політичної інформації? Це табір «Життя в Пласті», КВДЧ та вишколи виховників УПЮ і УПН, це окремий час в рамках крайових і окружних з'їздів. Можливо, КПС України, з огляду на історично важливі процеси в країні, запропонує й інші форми поширення життєво важливої інформації для розвитку станиць та округ в сучасну пору.

— ” —

НАСАМКІНЕЦЬ – НАЙВАЖЛИВІШЕ. ПЛАСТ ІСТОРИЧНО ПОКЛИКАНИЙ ВИХОВУВАТИ ПРОВІДНИКІВ НАШОГО СУСПІЛЬСТВА.

Протягом десятків років наша організація виплекала чимало постатей — церковних діячів, науковців, спортсменів, митців, інженерів тощо. Сьогодні вже не діаспора, а більше незалежна Україна потребує молодих, патріотичних і відданих політиків, які виведуть нас на правильний, не хибний шлях. І такі пластуни — сучасні політичні діячі — є. Їх, до речі, на місцевому, регіональному та навіть загальнодержавному рівнях вже чимало. Що можемо зробити ми? В наших силах — підтримати їх, надихнути на жертвену і віддану працю для України, а не неохотити.

Поряд з тим, коли вибудуємо правильні і збалансовані відносини українського скавтіngu-Пласту з політичним середовищем країни, мудро підтримаємо учасників політичного процесу — пластунів, зробимо неоціненну послугу українській державі на її складному шляху до омріяної поколіннями Самостійної Соборної Української Держави. / Старий Вовк

1. Звернення Бориса Гудзяка до учасників Благодійної ватри
2. Святослав Вакарчук підтримав Пласт своєю присутністю, хоча за кілька годин мав власний концерт
3. Ярослав Маркевич та Олександр Лінчевський обговорюють важливі шляхи розвитку організації впродовж наступних років
4. Новацтво готується до розігрування пластової лотереї
5. Прекрасна ведуча Благодійної ватри Соломія Вітвіцька та телеведуча Лідія Таран
6. Оксана Рудюк, Марта Винницька, Лідія Таран, Віктор Кривенко, Соломія Вітвіцька

ЗВ'ЯЗОК ІЗ НАШИМИ ПРИХИЛЬНИКАМИ МІЦНІШАЄ

пл. сен. СТАНІСЛАВ АНДРІЙЧУК, ЦМ
/ фото Петра Задорожного і Володимира Неізнаного

Перед Пластом сьогодні постають нові виклики й одночасно нові можливості, адже зміни, які відбуваються в країні, впливають і на нашу організацію. Зараз Пласт має стати доступним для кожної дитини. Ми ростемо, пластуни справді мають змінювати Україну на краще. Так, завдання величезні, самим нам буде дуже складно їх виконати. Тому нам слід залучати нових друзів, експертів, виховників, які допоможуть у цьому. За часів незалежності Пласт в Україні недостатньо поширював інформацію про себе за межі організації, але за останні роки було багато зроблено, щоб це змінити. Благодійний вечір — це один із таких кроків. Пласт в Україні сьогодні намагається сформувати навколо себе середовище однодумців, які будуть змінювати країну, які підтримають та допоможуть, і ми тільки на початку цього шляху.

БЛАГОДІЙНА ВАТРА – САМЕ ТАК ЦЬОГО РОКУ МИ ВИРІШИЛИ НАЗВАТИ БЛАГОДІЙНИЙ ВЕЧІР, – ПОКЛИКАЛА ДО СЕБЕ БІЗНЕСМЕНІВ, ГРОМАДСЬКИХ АКТИВІСТІВ, БАТЬКІВ ПЛАСТУНІВ, ДЕПУТАТІВ ТА ЩЕ БАГАТО-БАГАТО КОГО.

Благодійна пластова ватра цього року відбулася у Києві і мала на меті підтримку наших дорослих членів, навчання наших виховників. Кожному відомо, що виховництво — це жертвна праця. Щоб бути доступними дітям, треба залучати і навчати нових виховників. Для цього потребуємо ресурсів. Важливим є налаштувати зв'язок зі своїми вихованцями і тими, хто поділяє цінності організації. Отож ведучою Благодійного вечора була вихованка Пласту Соломія Вітвіцька (відома телеведуча), лоти на аукціон надавала відома художниця-керамістка Олеся Дворак-Галік (вихованка закарпатського Пласту), ведучий аукціону — Майкл Щур. Серед гостей були посол Канади в Україні і багатолітній член Пласту Роман Ващук, депутати Верховної Ради України, а також лідер рок-гурту «Океан Ельзи», композитор, громадський діяч Святослав Вакарчук, який розповідав свої історії, пов'язані з Пластом.

Спілкування було корисним. Ми говорили про те, як можемо підтримувати Пласт і робити його доступнішим, а кульмінацією вечора стала власна ватра. Її іскри запалали в серцях гостей, щоб поширювати чар пластування. Захоплюючу атмосферу доповнили пластові пісні. І хоч Благодійний вечір наразі не збирає мільйони для розвитку Пласту, але він робить важливі кроки для встановлення зв'язку між Пластом і його прихильниками, що в подальшому матиме великий ефект для стрімкого розвитку організації.

«ЗОЛОТА БУЛАВА» ВПЕРШЕ В АВСТРАЛІЇ

пл. сен. ЛАРИСА РАДІОН, ЧХ
пл. сен. ОЛЯ ДУДИНСЬКА, ЧМак

Цього року в квітні, за ініціативою КПС, в Австралії вперше відбувся вишкіл «Золотої Булави» під проводом інструкторів із Референтури «Золотої Булави». Цей вишкіл для юнацтва вже кілька десятиліть відбувається в Канаді і вже понад 20 років в Україні.

На вишкіл приїхали з Канади референт «Золотої Булави» пл. сен. Ганя Шиптур, Гр., та інструктори «Золотої Булави» пл. сен. Руслан Трач, V, і ст. пл. Таня Яців-Жураківська, Кн.

У суботу, 12 квітня, під час станичного апелю відбулося урочисте передання Золотої Булави від Референтури «Золотої Булави» до Австралії. Австралію представляли комендантка вишколу ст. пл. Іванка Бучма, Верх., голова КПС пл. сен. Пилип Ботте, ЛЧ, і Крайова Референтка Виховної Діяльності пл. сен. Іруся Гаврилюк-Дейвис, ЧМак, на чолі виховників та учасників вишколу з Австралії. На святі була присутня також голова ГПБ пл. сен. Марта Кузьмович, Гр., яка передала привіт і побажання Головної Булавної пл. сен. Катрусі Долішної.

**ЦЕ БУВ НАСТУПНИЙ КРОК У ЕВОЛЮЦІЇ
«ЗОЛОТОЇ БУЛАВИ» ЯК ТАБОРУ.
46 РОКІВ ТОМУ ВІН ПОЧАВСЯ В
КАНАДІ, 26 РОКІВ ТОМУ ПОШИРИВСЯ
ДО УКРАЇНИ, А В 2019 РОЦІ МИ ЗМОГЛИ
ЗРОБИТИ ПЕРШИЙ КРОК В АВСТРАЛІЇ.
МОЖНА СКАЗАТИ, ЩО ВСІ ВИКОНАЛИ
СВОЇ ЗАВДАННЯ УСПІШНО.**

Хоч розмір табору, порівнюючи з північноамериканським та українським варіантами, був набагато меншим, табір був справжньою «Золотою Булавою» з австралійським смаком. Фундаментальна програма, виклики і навчання дозволять наступному поколінню провідників розвиватися в Австралії.

Кожного потрібно вітати — від юнацтва до булави, до оргкомітету, до КПС Австралії. Вони не тільки сприйняли цей виклик, а й досягли успіху.

пл. сен. Руслан Трач, V,
ст. пл. Таня Яців-Жураківська, Кн

Вишкіл включав інтенсивну підготовку виховників перед табором і сам табір юнацтва, який відбувся від 13 до 22 квітня на пластовій площі «Сокіл» поблизу Мельбурна.

Окрім комендантки ст. пл. Іванки Бучми в проводі табору були ст. пл. Тереса Гесит як бунчужна і ст. пл. Юрій Бакай, ЛЧ, — писар. Виховниками були ст. пл. Андрій Берник, ЛЧ, Ярема Пришляк, БМ, Надя Левенець, СВ, а інтендантами — пл. сен. Іруся Гаврилюк-Дейвис і Данило Магальяс, ЧМ. Аплікації на фінансування цього проекту приготувляла писарка КПС пл. сен. Оля Дудинська, ЧМак.

△ З учасниками «Золотої Булави» спілкується провід табору і голова ГПБ пл. сен. Марта Кузьмович, Гр.

Участь у вишколі брали 13 юнаків і юначок з Мельбурна та Сіднея і одна старша пластунка. У тісній співпраці з виховниками учасники вчилися пізнавати і розуміти самі себе і своїх друзів, брати на себе відповідальність, бути добрим провідником, планувати проект, співпрацювати в гуртку, перебирати команду тощо. Учасники окремими гуртками приготувляли свою їжу над відкритим вогнем, будували таборів споруди, планували і проводили мандрівку, ватри та інші таборіві заняття. Кожний учасник мав нагоду бути провідником, брати на себе відповідальність і оцінювати успіх свій і друзів.

Вишкіл завершився переданням Золотої Булави від комендантки табору до КПС Австралії на збереження до наступної ЗБ на терені Австралії. На закінчення КПС Австралії і окремо Голова ГПБ від Головної Булавної передали подяки всім тим, хто допоміг у підготовці і проведенні вишколу.

В 70-х роках у станиці Торонто зродилася думка створити додатковий засіб для засвоєння чи поглиблення пластових вмінь і знань та корисних навичок в активності юнацтва. Створено виховно-вишкільну програму, в якій юнацтво має нагоду пізнати себе. Серіями гурток коменданта про значення самовиховання і провідництва даємо юнацтву нагоду глибше розуміти ці принципи. «Золота Булава» — це один з фундаментів, на яким будуюмо дальший ріст молодих людей, вихованих у Пласті. Зерно, посіяне в станиці Торонто пл. сен. Орестом Джулинським, пустило коріння спочатку в Канаді, згодом у ЗСА. «Золота Булава» стала одним із трьох міжкrajових вишкілів, поряд із «Лісовою Школою» та «Школою Булавних». У 1993 році започаткована вишкіл в Україні, а тепер він відбувся і в Австралії.

Референтка «Золотої Булави»
пл. сен. Ганя Шиптур, Гр.

△ Учасники та провід «Золотої Булави» по закінченні вишколу в таборівих футболках. Перша праворуч — комендантка ст. пл. Іванка Бучма, Верх.

Майже 2 тижні вже пройшло від одного з найкращих таборів мого пластового життя. Я мала просто неймовірний час, і я знаю, що всі учасники поділяють нові спогади, а й багато нових навичок, особливо відчуваю, що покращила себе і свій життєвий погляд.

«Золота Булава» допомогла мені розвинути провідницькі здібності та стати більш впевненою в собі. Я дізналася про процес організації заходів і проектів, зрозуміла цінність використання часу. Я це відчула особливо, коли взяла на себе роль бунчужної цілого табору. Мені потрібно було постійно перевіряти час, контролювати учасників табору і змусити їх слухати та дотримуватися моїх команд. Я би порекомендувала всім бажаним побувати на таборі «Золота Булава», особливо юнацтву. Оскільки мета цього табору — проявлення самостійності та впевненості в собі, є якості, які дуже важливо виробити у людей мого віку. Табір-вишкіл «Золота Булава» відрізняється від звичайних пластових таборів тим, що сприяє виробленню незалежності і змушує нас приймати власні рішення та дисциплінувати себе.

Моя улюблена частина цього досвіду — організувати і провести ватру. Як людина, що любить брати участь у ватрах, якими зазвичай керує наша булава, пережила це з іншої точки зору. Хоча це було нелегко, тому що я ніколи раніше не робила такого, було видно, що всі нас підтримували та надавали допомогу, коли потрібно було. З цього я зрозуміла цінність спілкування між людьми та важливість, коли група працює як одиниця, знаючи, що для досягнення успішного результату знадобиться більше одного мозку.

пл. уч. Меланія Мельничук

Є ПЛАСТ І У ФІНЛЯНДІЇ

НАДІЯ МАКСИМ'ЮК,
голова осередку Пласту в Фінляндії

**В СУБОТУ, 11 ТРАВНЯ 2019 РОКУ,
ОСЕРЕДОК ПЛАСТУ В ФІНЛЯНДІЇ
ПРОВІВ СВОЄ ПЕРШЕ СВЯТО ВЕСНИ
В МАЛЬОВНИЧИХ ОКОЛИЦЯХ
М. КІРККОНУММІ, ЗА 20 КМ ВІД СТОЛИЦІ.**

Загалом у святі взяли участь двадцять п'ять дітей, з них вісім юнаків, чотирнадцять новаків і трое пташат.

Діти розважалися численними пластовими іграми, вчилися розпалювати вогонь, дехто навіть встиг порибалити на озері. На завершення свята за активність, спостережливість і командну роботу всі отримали свої перші пластові відзначки та призи.

Коротко враженнями поділився бунчужний ст. пл. скоб Данило Максимчук з Відня: «Свято весни відбулося на гідному рівні. Учасники не потребували надміру уваги, бо були постійно зайняті участю в іграх та практичним навчанням. Наприкінці СВ кожен мав можливість зафіксувати свої емоції на великому листку побажань, який ми передавали по колу одне одному як пластову іскру. Це надихало нас на нові пригоди». /Фото авторки

«МІСІЯ: ВІДРОДЖЕННЯ» У БЕЛЬГІЇ

ст. пл. ЮЛІАН МАТИЧАК, СМ

Пласт у Бельгії активний уже довгий час, але діяльність провадили один чи два самостійні гуртки. У 2017 році майже всі учасники тих гуртків, які перейшли до старшопластунства, створили МПП Бельгії (малу пластову групу), яка зайнялася подальшим розвитком нашої організації.

У Бельгії вже відбулося чимало пластових акцій: передання ВВМ громаді, стійка біля плащаниці, різні табори... Навесні 2017 року пластуни цієї малої пластової групи долучилися до організації першого у Бельгії Свята весни, проведеного станицею Лондон.

Цього року в Бельгії вже втретє відбулося СВ. Вдруге його організовано власне нашою малою пластовою групою.

Свято весни під назвою «Місія: Відродження» відбувалося від 3 до 5 травня на українській оселі «Франкополя».

Цього року комендантом СВ довелося бути мені, а допомагали писарка ст. пл. Наталія Москаленко та бунчужний ст. пл. Нестор Матичак. До них долучилася фантастична команда з тринадцяти виховників.

На виконання місії з порятунку Планети приїхало 47 учасників із Бельгії та Франції, які згодом розділилися на чотири гуртки: «Енергони», «Флора і фауна», «Ресиклаж» і «Транспортери». Їхньою місією було відродити Зелену Планету у різних сферах, в яких вона занепала за часи свого існування.

Учасники мали пізнавальні та практичні гутірки, які не тільки збагачували їхні знання з екології, а й вчили вболівати, підтримувати та навіть визнавати поразки на вікторинах і міжсупергеройських іграх.

Перший день табору був унікальним, адже руханка відбувалася, коли надворі падав лапатий сніжок. Впродовж дня погода змінювалася зі снігу на дощ, а після дощу — сонце і знову сніг. Але, на щастя, героям «Місії: Відродження» це не завадило вирушити на прогулянку до лісу за новими пригодами.

Впродовж цілого суботнього дня пластуни мали дуже насичену, веселу та пізнавальну програму.

Недільного ранку учасники помолилися до Богородиці разом із о. Русланом Піхом, настоятелем УГКЦ в Антверпені. Опісля продовжилася програма: теренові ігри та інтелектуальний змаг.

Програма тривала лише до обіду, того ж дня учасники вирушили до своїх домівок та осередків.

Прощання з новими та старими друзями було доволі емоційним і для молодших, і для старших учасників свята. Щиро дякуємо нашим учасникам та гостям із Парижа, Лондона, Мюнхена, Брюсселя та Антверпена!

**МИ ВЖЕ В ОЧІКУВАННІ НОВИХ
СПІЛЬНИХ ТАБОРІВ!**

Фото Мішеля Бержерона

ПЛАСТОВІЙ ЛЕВУРДІ – 20

пл. сен. ЮРІЙ ЛЕСЬКІВ, СМ

У деяких періодичних виданнях Підкарпаття нещодавно промайнули повідомлення про те, що в урочищі Левурда (околиці с. Стрільбиці Старосамбірського району, Львівщина) вже 50 років традиційно відбуваються туристичні змагання школярів Підкарпаття. Це не зовсім так. З приходом у це урочище пластунів, на початку 2000-х, змагання перенесено в околиці іншого села, але назву змаганням залишили традиційну — «Левурда». В самому ж урочищі тепер щороку пишуться сторінки пластової історії.

Оскільки маю пряме відношення до започаткування цього процесу, поділюся деякими споминами, а також інформацією та емоціями.

В околицях с. Стрільбиці у 1930-му році було розпочато будівництво пластової оселі. Вона мала стати однією з декількох будованих в той час пластових таборових осель Галичини. На це вказують деякі історичні джерела. Та задум не вдалося здійснити через заборону Пласту 26 вересня того ж року.

ПЛАСТУНАМ СУДИЛОСЬ ПОВЕРНУТИСЯ У ЦЮ МІСЦЕВІСТЬ АЖ ЧЕРЕЗ 70 РОКІВ – У 2000-МУ.

А передісторія повернення така. У 1999 році пластова станція Самбір, яка тоді непогано розвивалася, вирішила відійти від традиції проведення осередкових таборів для юнацтва у с. Воля біля м. Старий Самбір (в місцевості Капралів Горб) і вперше організувала міжстанічний табір УПЮ із назвою «Міцний горішок» спільно з трускавчанами у лісі неподалік Розлуча (Турківщина). Табір відбувся надзвичайно успішно: повно гарних вражень, позитивні емоції, новий запал до подальшої виховної діяльності. Та віднайдена територія для таборування була дещо задалеко, що не сприяло в різних організаційних моментах.

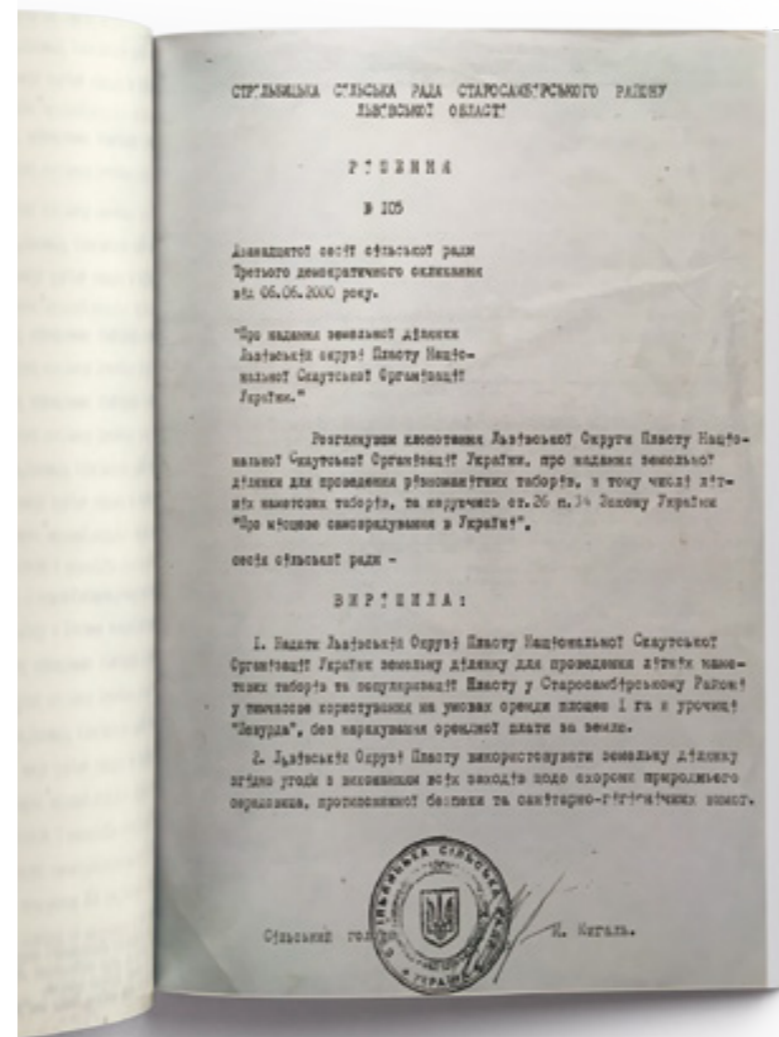
Тоді я був референтом юнацтва станції і комендантом згаданого табору. Виховний процес вимагав щорічного таборування. Отож від початку 2000 року замислився над тим, що варто організувати табір трохи ближче до станції. Терени Самбірщини знаю, проте не міг підібрати місцини, де можна було б розмістити табір УПЮ для 50 чи більше юнаків і юначок. По сусідству — Старосамбірщина, а там мій батько, тоді заступник очільника районного відділу освіти, краще знав і міг порадити гарні місця. Отже, за порадою пішов до нього. Він одразу запропонував табір саме в урочищі Левурда. Аргументи: надзвичайні краєвиди, розумна віддаль від населеного пункту і, звісно, досвід проведення чогось подібного в освітньому середовищі Старосамбірщини (школярі там активно відпочивали і змагалися від 1969 року).

< Пластунки з куреня УПЮ ч. 32 ім. О. Кульчицької Наталія Цимбрило і Надія Топорович — учасниці таборування в ур. Левурда протягом декількох років поспіль. Липень, 2002 р. Фото Богдана Яцишина

Для експерименту вирішив організувати Свято весни. За участі декількох сусідніх осередків і станції Самбір воно успішно відбулося 5—7 травня 2000 року. Це і є дата початку таборування Пласту у тепер добре відомій місцині. Саме від 2000-го околиці Стрільбиць стали місцем таборування для куренів, станиць, а навіть для крайових таборів. В урочищі Левурда зародилися окружні табори Львівської округи, і це заслуговує на більшу увагу.

6 червня 2000 року площу 1 га в околицях с. Стрільбиці рішенням місцевого органу самоврядування було передано у тривале тимчасове користування на умовах безоплатної оренди Львівській округі Пласту¹. І вже від 12 до 22 липня там відбувся перший пластовий табір зі статусом окружного. До участі в «Левурді-2000» зголосилося 80 юначок і юнаків зі Стрия, Самбора, Дрогобича, Старого Самбора, Трускавця, Рудок і Кам'янобужчини.

Учасниками цього табору були юначки і юнаки, які виконували вимоги I-II проб УПЮ, тому в Окружному виховно-вишкільному таборі «Левурда-2000» було створено умови для здобуття або ж покращення навиків практичного пластування, провідництва. Також було чимало спортивних та інтелектуальних змагань. Родзинкою став окружний таборовий фестиваль «Пісенний зорепад», організований самбірчанином Олексієм Микитком та Іриною Кухар з Трускавця (згодом «Пісенний зорепад» став невід'ємною частиною кожного окружного табору в цій місцевості).

Від 2001 року ці табори хоч і були об'єднані словом «Левурда», все ж кожен з них мав ще й додаткову назву. Зокрема, «Левурда-2001» зустріла юнацтво в окружному таборі «На межі тисячоліть». Відбувався він від 6 до 17 липня. Таборовиками стали понад 80 юначок, юнаків та членів проводу. Географія представництва була майже незмінною: Самбір, Рудки, Дрогобич, Стрий, Трускавець, Сокаль, Кам'яно-Бузький район. Особливістю табору стало запровадження в програму Вишколу курінного проводу, який у таборових умовах юнацтвом сприймався краще, ніж у домівці впродовж року.

Наступний табір під назвою «Не зломимо своїх присяг...» відбувся 4—15 липня 2002 року. Програму табору було достосовано до ювілею — 90-ліття з часу створення нашої організації. Оскільки в Україні у серпні того року відбувалася ЮМПЗ і на терени Львівщини вже у липні прибували пластуни з інших країв, це відобразилося і на географії учасників «Левурди-2002». Табувало 57 юначок та юнаків, а також 26 членів проводу зі Львова, Самбора, Старого Самбора, Рудок, Дрогобича, Стрия, Трускавця, Жидачева, інших місцевостей Львівщини, а також Чикаго (США). Рівень табору щодо проб УПЮ теж став іншим. З дозволу крайового проводу «Левурда-2002» було організовано для юнацтва рівня II-III проб УПЮ. Досвід учасників у таборуванні був належним, а вік в основному 16-17 років, що дозволило ввести у таборову програму такий напрямок, як планування. Від спланованих і реалізованих юнацтвом точок програми успіх табору став помітно більшим. Високий рівень гутірок забезпечили інструктори пл. сен. Святослав Сурма, КВ (Дрогобич), пл. сен. Василь Щекун, ЦМ (Стрий), член Національної спілки журналістів Роман Іванчук, мій батько — освітянин і краєзнавець Омелян Леськів, фахівці з астрономії Олександра і Микола Сумаруки (Самбір) та інші.

У 2003 році, як і на початках — у 2000-му, окружне таборування в ур. Левурда вдруге було організовано для юнацтва на I пробу УПЮ. Табір відбувався від 8 до 19 липня і мав назву «Перший виклик». Участь у ньому взяли 61 юначка і юнак (першопробники), а також 5 пластунок розвідувачок й 11 пластунів розвідувачів, які успішно відбули табір в попередньому році, в якості асистентів. Допмагаючи проводити ОБВТ «Левурда-2003», вони виконували проекти та інші вимоги III проби УПЮ. Членів проводу було 11. Географія зголошених: Львів, Самбір, Стрий, Дрогобич, Старий Самбір, Рудки, а також вдруге зголосився юнак з Чикаго. Учасники «Першого виклику» змушені були табувати в умовах дощу і пронизливого вітру (так було 7 з 12 таборових днів). Однак це не завадило провести всі заплановані заходи.

Певним підсумком першого етапу таборування в ур. Левурда став п'ятий табір «Скобиний хват», який відбувся 8—18 липня 2004 р. Учасників було 54, асистентів — 5, членів проводу — 11 з таких міст: Самбір, Рудки, Борислав, Старий Самбір, Стрий і Трускавець.

< Рішення Стрільбицької сільської ради від 6 червня 2000 р. № 105 про передання площі 1 га в урочищі Левурда Львівській округі Пласту — перший і наразі єдиний подібний документ

▲ Молебень на терені табору служить духовний опікун о. Василь Ігнатиш. Липень, 2002 р.

▲ Виховниці пл. сен. Галина Єременко, Войн. (ліворуч) і ст. пл. вірл. Олеся Котляр (поруч) обговорюють з юначками щойно проведений змаг. Ур. Левурда, липень 2001 р. Фото Богдана Яцишина

Сама назва підказує, що цей табір був призначений для охочих досягнути II пробу УПЮ. Отож юнацтво, окрім спортивних, інтелектуальних і творчих занять і змагів, вправлялося у ділянках практичного пластування і провідництві. Хлопці та дівчата навчалися і пробували планувати різноманітні таборові змаги, стали учасниками вишколу курінного проводу. Цей табір вирізнявся двома особливостями. Під час першої таборової мандрівки, у день святих Петра і Павла, перед церквою святих Безсрібників Косми і Дам'яна в с. Тершів, що неподалік Старого Самбора, юнацтво зустрілося одразу з трьома визначними духовними особами: Главою УГКЦ Любомиром Гузарем, Перемильським митрополитом Іваном Мартиняком та єпископом Самбірсько-Дрогобицької єпархії Юліаном Вороновським. Глава УГКЦ освятив похідне знамено 61 куреня УПЮ ім. д-ра О. Тисовського, яке мали з собою учасники табору — юнаки згаданого куреня. Другою особливістю стала участь табору у повному складі у відзначенні 60-ліття створення УГВР в с. Сприня (Самбірщина).

Ця подія відбувалася саме в останній день табору, отож на місці утворення УГВР «Левурда-2004» й завершилася. Учасники табору Львівської округи щороку, починаючи з 2000-го, брали участь у вшануванні творців Української Головної Визвольної Ради. У 2004-му всенародний здвиг у цьому місці був особливо масовим. Таким чином, левурдяни скористалися чудовою нагодою і належно репрезентували громаді пластову організацію.

Протягом п'яти років (від 2000 до 2004 р.) я мав честь і велику приємність бути комендантом всіх юнацьких окружних таборів у Левурді, хоч це і потребувало чимало зусиль для належної організації таборування. Значний внесок у підготовку і проведення цього таборування зробили члени проводу з пластових осередків Львівщини, а особливо пл. сен. Микола Шийко, ЧК — тодішній станичний у Самборі, та ст. пл. Олексій Микитко, ЧК. Духовну опіку здійснювали о. Василь Ігнатиш (2000—2003 рр.) та о. Михайло Николин (2004 р.).

2000 р.

2001 р.

2002 р.

2003 р.

2004 р.

Завжди відчутною була підтримка голови ОПС Львівської округи пл. сен. Володимира Раковського, ЧМ. Підтримку табору забезпечували добровольці, в основному з Самбора, постійно сприяв Почесний член Пласту Іван Стебельський, а 2003 р. — представники української громади з Нью-Джерсі та Чикаго. Постійною була допомога обласної влади.

У 2005—2009 рр. окружне таборове життя у Левурді завмерло, хоча традиційні щорічні окружні чи кущові Свята весни, курінні, станичні табори і навіть крайовий спортивно-вишкільний табір «Калиновий оберіг» продовжували там відбуватися. Друге дихання «Левурда» отримала 2010 року, коли сформувалася нова потужна команда проводу. Між іншим, значною його частиною стали старші пластунки і пластуни, які самі в юнацтві побували в Левурді.

Новий таборовий проєкт отримав назву «Тінь лісу». Табір став «першопробним»: пластунки прихильниці і пластуни прихильники отримали можливість взяти участь у якісному окружному таборі. Комендант — ст. пл. Петро Борис, СМ. Табір відбувався від 8 до 18 липня і охопив 36 учасників і учасниць та понад десяток членів проводу з Рудок, Самбора, Городка, Старого Самбора, Сокаля, Львова, Червонограда, Хирова, Дрогобича і Трускавця. Для багатьох юначок і юнаків це був перший пластовий табір. Табір і надалі бере участь у відзначенні річниці УГВР. До традиційних спортивних чи інтелектуальних змагів додалися гутірки і практичні заняття з царини мистецтва. Вперше відбулася захоплююча мандрівка до замку Гербуртів неподалік м. Добромиль.

2011 року комендантом табору стала ст. пл. Ксенія Рондяк. Від 27 червня до 6 липня в ур. Левурда таборувало майже три десятки «першопробників» та «першопробниць» УПЮ, а також 15 членів проводу та асистентів.

Учасники і провід табору «На межі тисячоліть». Урочище Левурда, липень, 2001

Знову, як і 2003-го, практично щодня таборовики протистояли майже безперервному дощу, який супроводився або ж чергувався з холодним вітром. Однак майже все заплановане вдалося виконати і навіть мандрівку провести — до Сокологового каменя в с. Спас.

Від 2000 р. табори в Левурді допомагають Львівській округі розвиватися. Від початків і понині у них взяли участь приблизно 500 юначок і юнаків та орієнтовно 100 членів проводу. Якщо у 2000—2004 рр. щороку таборова програма формувалася за потребами в окрузі — для юнацтва, яке виконувало вимоги I, II і III проб УПЮ, то на даний час окружне таборування в ур. Левурда організовується виключно для молодшого юнацтва.

Табір «Тінь лісу» відбувся й у липні минулого року. На запрошення коменданта ст. пл. Назара Хороза, СМ, мав приємність таборувати в урочищі декілька днів, розповісти юнацтву пластову історію Левурди, згадати біля вечірньої ватри той гумор, спів, забави, які літніми вечорами впродовж багатьох років були гарним доповненням цієї гармонії природи і незабутньої атмосфери пластового таборування.

Не раз мене запитують: чому кольори пластової Левурди жовто-зелені. Огляньте основну галявину перед початком таборування — і все зрозумієте. Учасники цьогорічного Свята весни Львівської округи такою можливістю скористалися.

¹ Урочище отримало назву від рослини левурда, на яку часто можна натрапити у цій місцевості. Інша назва левурди (Allium ursinum) — леверда, цибуля ведмежа, дикий часник, черемша. Це багаторічна трав'яниста рослина родини цибулевих. Поширена в Карпатах. У 1980 р. її занесено до Червоної книги Української РСР (II категорія), що спричинене безконтрольним збиранням рослини як лікарської та харчової сировини, вирубуванням лісів.

ПТАШАТА,

ДЕ ВИ Є?

пл. сен. ОЛЬГА КАЛЬБУС

З листа на ФБ-сторінку «Пташата Пласт Львів»: «Доброго дня. Як ми можемо долучитися до Пташат? Дуже хочемо, щоб наша Мелася зростала у гідному товаристві з патріотичними цінностями. Готові також активно робити, що треба».

Подібних листів ми одержали понад 200 лише за останні 3 місяці. Особливо «попит» на приєднання до Пластових Пташат в Україні зростає під час таборового літа чи після публічних заходів. Ми намагаємося бути відкритими до суспільства, активно ширимо інформацію про те, як і чим займаємося; де відбуваються спільні міжгніздечкові, станичні чи окружні акції; ілюструємо нашу діяльність живими знімками. Так виглядає, що частина українського суспільства сформулювала свій запит — пластові цінності ще «з пеленок». Адже вірність Богові та Україні, життя в спільноті чи в природі, а особливо радість життю — це той омріяний комплект свідомого та ціннісно сформованого громадянина, який так необхідний вже сьогодні нашій державі. Пластове Пташа — це наш внесок у майбутнє України.

ІСТОРИЧНИЙ ПЕРЕБІГ

Ідея Пташачтва тягнеться від середини 70-х років минулого століття, зі США. Тоді представницями куреня УСП «Княгині» була розроблена програма «Пташок при Пласті». Пластунки з куреня «Перші Стежі» у 1988 році взяли за проведення щорічних «Таборів Пташат», які також мали свою програму.

Лише частина сучасних гніздечок об'єднані за віком. Та чого далеко ходити — одна з вихованок першого у Львові рою, що займався за пластовою методою (пташат), сьогодні є у провіді Пластових Пташат Краю. У Львові ще на початку 1990-х пл. сен. дов. Олесь Пасічник, КВ, разом із трьома неосидючими мамами започаткувала заняття за пластовою методою з дітьми дошкільного віку. «Повернувшись із вишколу в Торонто, ми з подругами почали проводити заняття для наших діток, — розповідає подруга Олесь. — Базувалися на схемі новацьких сходин. Назвали ми їх тоді «Сходинки». У нас навіть діяло 3 осередки у Львові. Заняття були безкоштовними». Ідею Пташат наприкінці 1990-х підхопили інші новацькі виховниці, зокрема молоді мами.

Провідниця Орлиного Кругу (2000—2003) пл. сен. Юлія Жданович, ДК, провела опитування по 9 Краях стосовно перспектив Пташат при Пласті. Найбільше відповідей було зі США та Канади, де активно й сьогодні працюють з пташатами. Згідно з результатами опитування, більшість респондентів відстоювали позицію неможливості створення окремого Уладу Пташат. Основним аргументом було те, що заняття з дітьми дошкільного віку не можуть відбуватися без присутності батьків, так само як і перебування в таборі. Тому Улад, членами якого є пташата, не може розглядатися як самостійний, оскільки батьки є учасниками всіх занять.

Нагомість українські пташата та їхні родини пишуться тим, що належать до Пласту, гордо виконують гімн Пташат та беруть участь у всіх станичних чи крайових заходах окремим підтабором. Для прикладу, 2019 року, зрештою, як і 4 роки тому, у всіх активітетах до Дня першої Присяги в Україні Пташата брали активну участь: разом з УПН, УПЮ, УПС, УСП молилися під час урочистої Літургії, першими йшли під час вимаршу містом в одностроях, викону-

вали свої молитву та гімн на відкритті свята. Саме до Пташат зверталися очільники міст, аби ті запросили їх на святкування 150-ліття Пласту! Пташата вже кілька років поспіль мають нарівні з іншими уладами свої заняття під час свят — теренову гру, виконання добрих діл — відповідно до теми заходу.

На початку 2000-х було інформаційне провалля в Пташачому русі, в кількох містах проводилися зустрічі, але системної роботи не велося. Але ж тривати так не могло, бо активні пластуни 90-х народжували дітей, а відповідно, не бачили іншого шляху для розвитку своїх чад, як лиш у Великій Грі.

Тож уже у 2008 р. «ми провели наш перший експериментальний пташачий триденний табір, на якому було 7 сімей пластунів, — згадує пл. сен. Олесь Бурдюк, комендантка табору. — Частина батьків були новацькими виховниками, тож таборову програму робили схожу на новацьку, тільки підганяли під режим наших дітей. Кожного дня обговорювали, що добре, а що не слід робити... Найбільше доклалася до табової програми пл. сен. Оксана Гривул, а надихнула нас пл. сен. Ярина Яцун, ПС, розповідями про пташачі табори в діяспорі».

Про місце найменших дітей у пластовій виховній програмі розповідає Ярина Яцун:

«За свого юнакування я застала в Пласті серйозну дискусію: «Чи новаки і новачки є пластунами, адже вони не складають пластової Присяги, а тільки новацьку обіцянку?» Мені це було трохи смішно слухати, бо новаки і новачки такі щирі пластуни, якими рідко бувають люди в юнацькому та дорослому віці. Того визначення, яке було раніше сформовано в діяспорі, «Пташата при Пласті», я теж відразу не сприймала серйозно, адже Пласт — це виховне середовище. Як можна виховуватись при середовищі, а не в ньому? Для мене було очевидним: якщо Пласт — це велика виховна гра, то її правила треба виписати так, щоб пластуном міг бути кожен в будь-якому віці».

1. Життя в природі
2. Життя в товаристві
3. Самозарядність
4. Поліха життя.

Ще від часу відродження Пласту, коли за програму для Пташат ніхто не брався, дуже часто виховники приїздили на табори з власними дітьми. Тоді можна було спостерігати, як такі діти реагують на зміну середовища, долають труднощі. «Моя зв'язкова Оксана Заліпська брала на юнацькі табори свого трирічного сина Андрія, — згадує Ярина. — Життя серед лісу в шатрі, кухня на вогнищі, таборова лятрина, цілком юнацька мандрівка навколо озера — це все як для нас, юначок, так і для трирічного Андрія, було справжнім пластовим вишколом. Чому ж тоді не сприймати дитину як пластуна? І не вдосконалити пластову виховну систему виховними програмами, продуманими спеціально для дітей віком до 6 років? Також я бачила, як молоді сім'ї старших пластунів, які активно пластували зі мною в юнацтві, зі створенням сім'ї і народженням дитини вибували з Пласту, бо на своє пластування часу було обмаль, а програми для розвитку найменших в Пласті не було. Мені було дуже шкода втрачати багатьох давніх пластових подруг. Тому у 2008 році, на 11 КПЗ я запропонувала створити Комісію пташат. Формат пластування сім'ями з дітками від найменшого віку органічно підходить і для того, щоб втримати молоді пластові сім'ї в Пласті, пропонуючи їхнім малюкам цікаві та корисні заняття в пластовій атмосфері, і для того, щоб залучати до Пласту не тільки новаків чи юнаків, а й їхніх батьків через заняття з найменшими, навіть якщо батьки не пластували раніше».

ПА. СЕН. ЯРИНА ЯЦУН, ПС:

В ДІЯСПОРІ ПЕРШИМИ ТАБОРИ ДЛЯ ПТАШАТ ПОЧАЛИ ОРГАНІЗОВУВАТИ «ПЕРШІ СТЕЖІ», Я ТЕЖ НАЛЕЖУ ДО ТОГО КУРЕННЯ, І МЕНІ НАДЗВИЧАЙНО ПОДОБАЄТЬСЯ НАШЕ КУРІННЕ ГАСЛО: «СТЕЖІ БЕЗ МЕЖІ!»

«Не виставляйте собі в Пласті обмежень, які перешкоджають пластуванню (за віком чи за статтю, адже колись пластувати можна було тільки хлопцям після 12), а ставте собі ціль розширювати межі Пласту на користь Україні та всіх її дітей, від найменшого до найповажнішого віку», — каже Ярина.

ПА. СЕН. ПР. ОЛЬГА СУХОРЕБСЬКА, БЛІСК:

У вересні 2008 року я передала рій «Працьовиті Бджілки» в юнацтво, а в руках мала однорічного синочка Богдана. Подумалося: хочу, щоб Пласт був відкритим і для малих дітей. Першим пташам в Україні вважалась Катруся Танчак (Івано-Франківськ). У листопаді 2008 року набрала групу дітей віком 5 років, хоча були серед них і менші. Ще не було пташачого однострою, церемоніялів, правильника, але було велике бажання працювати з дошкільнятами.

Вертеп Пташат в Івано-Франківську >

Саме тоді було ухвалено рішення розпочати процедуру офіційного створення нового п'ятого уряду в Пласті — Уряду Пластових Пташат (УПП). Тоді ж запропоновано створити референтури Пташат у всіх станицях, де є пташата, а заради долучення батьків-непластунів — заповнювати заяву вступу до Пласту чи ПластПрияту, що дасть їм повніше відчуття спільноти. До речі, справа не лише у заяві, участь батьків у пташачому русі дозволяє їм долучитися до пластового життя, так би мовити, звикнути до нього: нові слова, нові способи проведення часу, філософія добрих діл. Щобільше, саме участь батьків у пластовому житті дітей допомагає родинам бути ближчими, формувати спільні цінності та орієнтувати пріоритети. Отже, зараз Пташата України мають свій однострій, кольорову гаму, остаточний вигляд яких був погоджений на жовтневій Крайовій зустрічі в порядку Пташат у 2017 році.

ОДНОСТРІЙ

ПА. СЕН. ОЛЯ ПОДГОРНОВА, ПС:

**НЕ УЛАД?
СКАЖІТЬ ЦЕ НАШИМ ПТАШАТАМ!
ЦЕ ПЛАСТУНИ!
ХУСТОЧКИ НОСЯТЬ З ГОРДІСТЮ.**

«Приходять майже на всі новацькі події, бо мають там старших братів і сестер. На це літо просяться з нами в традиційну сімейну мандрівку Карпатами. Матусі й татусі переважно всі ПластПрият, одна пластунка — впорядниці пташат. Зараз ще 4 родини зацікавилися і вже по 2-3 рази приходили на сходи. Але ж без хусточки поки не рахується», — розповідає про досвід станиці Дніпро сестричка Оля.

Церемонія пов'язування пластової пташачої хустини відбувається урочисто. Пташатко має відвідати мінімум 10 сходин, виказати себе зацікавленим та активним, відвідати мінімум один станичний захід, а його батьки — провести елементи сходин з гніздечком, активно долучатися до життя гніздечка.

Кожне пташа має також свій однострій:

1. Синя футболка з логотипом із пришитою на правому передпліччі силуеткою гніздечка. Одягаємо у теплу пору та на сходи в тепле приміщення.
2. Синя камізулька зі світловідбивними стрічками та логотипами уряду й Пласту. На правій грудній частині нашиваються відзначки з пластових заходів. Одягається поверх повсякденного одягу.
3. Біла хустина з логотипом Уряду. Як обручик може використовуватися значок-відзнака гніздечка.

ГНІЗДЕЧКО

Дуже важливо було випрацювати свої назви об'єднань, аби уникнути плутанини із новацькою організаційною структурою. Тож виникли «гніздечка» — мала група дітей, яка дещо відповідає рою чи гуртку. Однак, зважаючи на специфіку, для прикладу, Києва (місто-мільйонник), де сходи проводяться раз на два тижні, деякі гніздечка розрослися до 25-30 родин. Тож, відповідно, займаються всі у великому приміщенні, об'єднуючись за віком, якщо це потрібно. Гніздечка є самостійними частинами Уряду, з правами куреня чи гнізда, навіть якщо їх є декілька в місті. Для прикладу, у Львові зараз є 6 гніздечок, які проводять сходи щотижня. З вересня заплановане відкриття ще трьох гніздечок.

▲ Пластова свічка Пташат. Львів, січень 2019 р.

Кожне гніздечко має свою програму сходин, звітує щоквартально референтові. Також гніздечка мають щоквартальні внески, як і інші пластуни. Раз на квартал за участю всіх пташат Львова відбувається міжгніздечковий чи станичний захід, який включено до плану роботи станиці.

Елементи сходин чи цілі сходи гніздечка проводять батьки по черзі, узгоджуючи теми наперед, а також консультуючись із куратором гніздечка. Звісно, новоприбулі спочатку вчать і спостерігають, але уже з четвертого заняття із задоволенням долучаються до організації Великої Гри разом з дітьми. Важливо, що участь батьків у сходинах є обов'язковою, але не силуваною. Так ми створюємо міцні зв'язки серед гніздечкових родин, дбаючи про загишок і комфорт усіх учасників.

▲ Маленькі і дорослі учасники та учасниці Дня Першої Пластової присяги. Львів, квітень 2019 р.

РЕФЕРЕНТУРА І КВ

Референт УПП на рівні станиці має право ухваленого голосу на Станичній Раді. Референти УПП, а також діючі впорядниці та впорядники складають КВ УПП, колишні впорядники мають право дорадчого голосу під час голосування. Наразі КВ збирається лиш раз на рік для планування та аналізу діяльності уряду. Планується збиратися двічі. Третю каденцію вже формується Крайова Булава Пташат, яка є представницьким органом в Краї.

На з'їзді виховників 8 грудня 2018 року було внесено корективи до Правильника УПП стосовно віку пташат: 2-6 років, а також сформульовано напрямні роботи:

- Розробити 10 дворівневих вмілостей для пташат. Апробація під час літніх таборів. Рівні залежно від вікової категорії (2-4 роки, 4-6 років). Розробку виконано.
- Створити youtube-канал із піснями та забавлянками для Пташат. Виконано, наповнюємо.
- Розробити програму для провідників УПП «10 перших сходин».
- Систематизувати напрацювання стосовно організації та проведення таборів УПП, вимоги до комендантів.
- Синхронізувати єдину програму Вишколу впорядників / впорядників Пластових Пташат. Зараз проводять дві станиці: Львів, Івано-Франківськ.

Йде активна робота із налагодження багатосторонньої комунікації між гніздечками. Здійснено крайовий флешмоб «Різдвяна коляда з Пташатами», коли усі пташата краю виконали коляду «Прилетіли ангелята», а пл. сен. Ірена Гаврильчук склала із наспіваного чудове спільне відеопривітання.

Щороку відбуваються зустрічі для охочих вступити до Пташат, а також для тих, що готові курувати нові гніздечка. У Львівській станиці, для прикладу, в листі очікування на вступ до Пташат перебувало 160 осіб станом на вересень 2018 року. За півроку роботи кількість скорочено до 100.

Третій рік поспіль у станиці Львів відбуваються Вишколи впорядників Пластових Пташат, які започаткувала команда невгамовних ентузіасток провідниць Пташацтва — пл. сен. Софія Смик, Л, пл. сен. Христина Воробій, ПС, пл. сен. Надія Цюра, Гр., і пл. сен. Христина Ковтун, ЛМ. Щороку 50% учасниць та учасників наших вишколів починають працювати із гніздечком не лише у Львові чи інших українських містах, а й у Берліні, Варшаві.

МАМИТАТКА ПТАШАТ

Цей новотвір міцно вкоренився серед львівських родин. Ми його вживаємо вже понад 5 років у зверненнях до батьків пташат, уникаючи гендерного дисбалансу, об'єднуючи емоційно сім'ї у спільних інтересах. Адже бути мамою чи татом Пташатка — це честь, це можливість долучитися до створення кращого світу разом із нашими дітьми.

ПЕРЕЛІТНІ ПТАШКИ

Діток, що готуються до новацтва (6-7 років), ми називаємо перелітними пташатами. Старші пташата чемненько переходять у свої 7 років до лав новацтва, уже відчуваючи себе пластунами. А їхні маленькі братики і сестрички заступають їхні місця у тому ж гніздечку. Для прикладу, випускниці гніздечка «Синички» уже проводять самостійно сходи для своїх молодших друзів. А наприкінці 2018-го перші Зозульки-випускниці помандрували до наступного етапу пластової пригоди. Найдавнішому досі діючому гніздечку Львова — 7 років. Хоча насправді вони діють удвічі довше, лиш назовництво «гніздечко» з'явилося нещодавно.

СТАНОМ НА ВЕСНУ 2019 РОКУ В УКРАЇНІ ДІЄ

**24 ГНІЗДЕЧКА, ЯКІ ОХОПАЮТЬ
350 ПТАШАТ**

А це майже 300 родин, з яких 70 мають хоча б одного із батьків пластуна. Щороку в Україні проводять 7-10 літніх повноцінних тижневих таборів Пташат, в яких беруть участь родини з усього світу (США, Польщі, Німеччини тощо).

Фото пл. сен. Марти Талан

▲ Пташата із захопленням беруть участь у забавах під час Відкриття пластового року. Львів, 2018 р.

ФОТО АРТЕМА ЖУКОВА

ПЛАСТУН САШКО ЛІНЧЕВСЬКИЙ —

БАТЬКО ТАКТИЧНОЇ
МЕДИЦИНИ В УКРАЇНІ

пл. сен. ЮРІЙ ЮЗИЧ, ОЗО

Сашко Лінчевський — один із тих, хто прийшов до Пласту в дорослому віці. Побачив пластуна на Андріївському узвозі в Києві, підійшов і розпитав... Відтак 30 червня 2000 року 25-літнім юнаком вступив до Пласту. У жовтні того ж року пройшов Вишкіл попередньої пластової підготовки у Житомирі, а далі — вишкіл виховників юнацтва число 60 у Києві (20—22.12.2002). Кілька років, у 2001—2003 рр., відповідав за залучення дорослих членів до Пласту в столиці. Був бунчужним на київському Святі весни 2002 року. А в революційний 2004 рік — головою Київського Пласту.

Навчаючись на лікаря в Національному медичному університеті ім. О. Богомольця в Києві, Сашко був одним з найкращих студентів. Навіть отримав пам'ятний наручний годинник від тогочасного міського голови Києва Олександра Омельченка. Ще до вступу в Пласт працював лікарем-хірургом у відділенні політравм в елітній київській міській клінічній лікарні № 17.

У Пласті вступив до куреня «Орден залізної остроги». На перший погляд, його нічого не поєднувало зі спеціалізацією куреня — військовим пластуванням. Однак він вже тоді сумлінно підійшов до справи і розвивав також навички військового медика. Ще задовго до війни Сашко консультував елітний контртерористичний спецпідрозділ СБУ «Альфа».

Був надзвичайно сумлінний і серйозний (навіть написав статтю до «Пластового вісника» з аргументацією, чому пластуни відмовляються від алкогольних напоїв), а при цьому життєрадісний та веселий. Якось друзі-пластуни з куреня запитали його — дитину київської професорської родини: «А нащо тобі, такому супер-пупер модному лікарю, оце все пластування? Не шкода вільного часу? Адже ти його можеш використовувати зовсім по-іншому?». Відповідь була цілком в стилі «Меніможна»:

— ” —

**КОЛИСЬ, КОЛИ ПРИЙДЕМО ДО
ВЛАДИ, ПОТРІБЕН БУДЕ І МІНІСТР
ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я...**

У 2003 році, невдовзі після ЮМПЗ з нагоди 90-ліття Пласту, лікарі-пластуни обрали Сашка головою Медичної служби Пласту. Це було визнання виключного авторитету, бо і пластове псевдо у нього — «Мені-можна». Хоч, може, і не всі погоджувались із його тезою, що на пластових таборах не потрібні лікарі, бо кожен пластун має вміння надавати долікарську допомогу. Він не лише популяризував цю свою тезу, а й активно навчав пластунів. Сотні членів нашої організації пройшли його вишколи з першої долікарської допомоги — в глухих Карпатах на «Говерлі» і в болотах на таборі «Леґіон», на міжкрайовому вишкільному таборі «Життя в Пласті» (на Соколі), на окружних і станичних вишколах по всій Україні.

Сашко завзятий мандрівник. Сам ходив у гори з пластунами у складні мандрівки в період міжсезоння, а також водив групи на змаганнях «Стежками героїв». Режим у команді був жорсткий (важливо було забезпечити легкість наплічників), але всі Сашка любили і люблять. Адже мало хто навіть серед пластунів може вільно спілкуватись англійською та французькою, грати однаково чудово на фортепіано і на скрипці. Ну, а його виконання пластових пісень під гітару біля ватри — це кожного разу безмежне море позитивних емоцій. Знайдіть в інтернеті пісні пластового гурту «Журборіз». Це Олександр Лінчевський та його пластовий приятель, на жаль, уже покійний Володимир Скоробський — «Журба».

< Сашко (другий ліворуч) у колі пластових друзів та подруг з України і США. Київ, 2003 р.
< Друзі Олександр Лінчевський та Володимир Скоробський перед учасниками святкового вечора з нагоди 15-их Зборів КУПО. Київ, 2003 р. Фото Уляни Баб'юк

Паралельно з пластуванням Сашко посилено працював над своїми професійними медичними компетентностями. Якось тренувався на м'ячі робити операцію без розтинання шкіри. Кожного року виїздив на різні конференції в Європу, де збирались лікарі-професіонали його спеціалізації. Загалом, пройшов 18 курсів навчання в Італії, Франції, Австрії, Туреччині, Німеччині, Великій Британії та Швейцарії, а також клінічне стажування у Франції. А якось, на хрестини Любчика Юрчишина, прийшов надзвичайно задоволеним. Виявилось, що того ж дня він отримав диплом кандидата медичних наук (аналог західного ступеня «доктор медицини»). Він є членом Європейської спілки торакальних хірургів (ESTS) та Європейської спілки хірургів травми та невідкладної хірургії (ESTES).

САШКО ОДИН З НЕБАГАТЬОХ ПЛАСТУНІВ ЗА ВСІ РОКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПЛАСТУ, КОГО НАГОРОДЖЕНО БРОНЗОВИМ ХРЕСТОМ «ЗА ГЕРОЙСЬКИЙ ЧИН»

(відзначений у жовтні 2015 року).

Це найдавніше пластове відзначення, запроваджене у 1920-х роках, змогли отримати ті пластуни, які особисто врятували життя іншим людям. Взагалі у світовому скавтінгу це вважається найвищим відзначенням — за врятування життя.

Мало хто знає, що це відзначення Сашко отримав за врятування життя активістам Майдану протягом грудня 2013 — лютого 2014 року як хірург 17-ї лікарні Києва. Він організував на добровільних засадах систему заходів у лікарні щодо залучення волонтерів і взаємодії з ними (у результаті всі постраждали, які потрапляли в лікарню, отримували вчасно необхідну кваліфіковану медичну допомогу, а досвід залучення і взаємодії з волонтерами у такій ситуації був високо оцінений міжнародними експертами-лікарями).

18—20 лютого, ризикуючи втратити роботу, зазнати переслідувань з боку режиму Януковича, Сашко прооперував не одного тяжко пораненого, зокрема надавав допомогу сотнику 15 сотні Самооборони Майдану пластуна Андрію Жупнику, який втратив руку 18 лютого. З початком АТО Сашко активно взявся поширювати методи тактичної медицини — від публікацій на «Українській правді» до співорганізації Першого Мобільного Добровольчого Шпиталю, міжнародного проекту «Захист патріотів» і регулярних добровільних відряджень на фронт та в елітні військові частини для навчання українських воїнів навикам тактичної медицини. Це, як результат, врятувало життя десяткам і сотням поранених бійців на фронті.

Волинський пластун Віктор-Микола Гаврилюк згадує нестандартний підхід у навчанні, який практикує Сашко Лінчевський: «...На одній конференції з такою ж і Василь Струк, на прохання Сашка, швиденько змайстрували лук і працю з підручних матеріалів. Навіщо на тій конференції лук і праця?! Та для того, щоби показати рівень нашої тактичної медицини... Йому з захватом аплодували, бо доволі доступно показав реальний, хоч і неприємний стан справ».

Сашко можна вважати батьком тактичної медицини в Україні. За її впровадження в Україні Сашко ще в грудні 2014-го отримав з рук керівника СБУ відомчу нагороду (особисту зброю). У червні 2016 р. Президент України особисто вручив йому державний Орден «За мужність».

У 2016 РОЦІ САШКО СТАВ ЗАСТУПНИКОМ МІНІСТРА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ.

Змінює обов'язковий склад автомобільної аптечки, який залишався незмінним 20 років (в Україні щодня відбувається в середньому 554 автоаварії і смертність вища, ніж в ЕС). Запроваджено лиш мінімальні засоби, які можуть врятувати життя, а при цьому заборонено доповнювати аптечки іншими засобами — цілком пластовий підхід, як колись для пластових мандрівок.

Сашко реформує також систему освіти лікарів, наголошуючи на доказовій медицині, відкидаючи застарілі паперові форми роботи. Для цього підвищується прохідний бал для вступників у медичні університети. Затверджено нові навчальні програми для підготовки екстрених медичних реагуювальників, запроваджено навчання домедичної допомоги для інструкторів патрульних поліцейських, введено нові інструкторські спеціальності для навчання: догоспітальної допомоги і першої допомоги. Зусиллями Сашка українські лікарі тепер можуть використовувати у своїй роботі міжнародні клінічні протоколи, а отже, надавати допомогу за світовими стандартами. При цьому Сашко й надалі продовжує реформувати військову медицину. Змінено військові аптечки, які тепер комплектуються за стандартами НАТО. Міністерство охорони здоров'я спільно з Міністерством оборони запровадили новий підхід у медичному забезпеченні Збройних сил України на рівні до госпіталів включно. У кожному медичному пункті чи військовій частині буде тепер однакове обладнання та ліки, якими можна надати якісну медичну допомогу.

Котляревський у своїй «Енеїді» дав короткий приклад вірності Батьківщині від Низа та Евріала: «Де общее добро в упадку... іди Отчизні помагать». Безперечно, праця Сашка для України коштувала неймовірних зусиль і особистих втрат — передусім для його родини. Однак ця подвижницька праця щоденно рятує людей і робить нашу націю сильнішою та більш успішною в одвічному протистоянні із Диким полем.

> Заступник міністра охорони здоров'я України Олександр Лінчевський під час виконання службових обов'язків. Фото з соціальних мереж

ТИ ОДИН З НИХ?!

ОЛЕКСАНДР ЛІНЧЕВСЬКИЙ, ВЛАД БУРГОНСЬКИЙ

Років 15 тому в одному з «Вісників КПС України» з'явилася стаття на антиалкогольну тему. Тоді, мабуть, далеко не кожен читач звернув увагу на авторів. Одним зі співавторів цієї публікації був малознаний тоді старший пластун з Києва, а тепер заступник міністра охорони здоров'я України, кандидат медичних наук Олександр Лінчевський. У МОЗ він відповідає за реформу медичної освіти й екстреної медичної допомоги, координує діяльність медичного департаменту МОЗ України.

Подаємо статтю з незначними скороченнями, а вам, шановні читачі й читачки, вирішувати, наскільки вона є дискусійною. / Редакція

Ще одна стаття про алкоголь, та скільки ж можна? У моїй родині на свята завжди п'ють горілку, вино. Друзі щодня п'ють пиво, джин-тонік чи ром-колу. П'ють священники, п'ють лікарі, і жоден з мого оточення не є «алкоголіком», не з'їхав з глузду, не помер від цирозу печінки. Я знаю міру, п'ю переважно пиво або на свята з родиною. Кому це заважає і до чого ці розмови?

Найпідступніший ворог — зрадник! Алкоголь — це не отрута, від якої одразу помирають, а твій зрадник, з яким ти зраджуєш самого себе. Достатньо однієї чарки горілки чи келиха пива, аби ти перестав бути собою. Спирти підступно, бо непомітно, змінюють твоє Я. Змінюють твою свідомість.

Поки що ти думаєш, що все гаразд... Язик «розплітається», сором'язливість та страх зникають... Ось і маєш яскравий приклад впливу алкоголю на психіку. Подумай сам. Невже твій мозок, створений Богом, потребує «стимуляторів»? Зверни увагу, бажання випити — це передусім потяг до того стану свідомості, який з'явиться вже після кількох ковтків. І ще хтось насмілюється говорити про відсутність залежності?

У тебе погіршується слух — це досить весело. Ти чуєш все якось то голосно, то тихо. У тебе погіршується зір — ти бачиш все ніби крізь якусь трубу. Ти втрачаєш здатність координувати рухи. Усе дуже смішно падає, б'ється, розливається. Ти сам заплітаєшся у власних ногах. Смішно падаєш та б'єшся. Ти втрачаєш здатність мислити, думати, оцінювати і так далі.

Збуджена в тобі уява намагається задовольнитись будь-як і будь-де. А на ранок окрім нудоти, огидного присмаку в роті ти зможеш поспостерігати поблизу тебе якість, може і не бридке, створіння. Але ти каратимеш себе (це у кращому випадку!) питаннями, чи оце і є початок того великого, єдиного і високого, що називається коханням.

Може, ти настільки наївний, що стверджуєш, буцімто маєш відчуття міри? Та чи відомо тобі, що міра відсутня? Спитай у будь-якого хронічного алкоголіка, що він з цього приводу думав, коли починав. Алкоголь в будь-якій кількості змінює перебіг найделікатніших психічних процесів, зокрема мислення та координації рухів. Ціна такої «міри» — тисячі покалічених життів внаслідок сварок, бійок, травм на виробництві, автокатастроф. І багатьох з них ти не побачиш на вулиці — вони помирають в лікарнях або скінують решту життя прикутими до ліжок. Усі міри — річ умовна.

А чого був вартий людству міф про корисне вживання алкоголю для зігрівання! При переохолодженні судини шкіри звужуються, зберігаючи останнє тепло для серця, легень, мозку... А після вживання алкоголю судини розширюються, з'являється відчуття припливу тепла, жару. Але ж втрати тепла через повнокровну, гарячу шкіру при цьому неймовірно зростають! Кілька ковтків горілки забирали життя у сотень геологів, туристів-невігласів, гірськолижників, які так і не дійшли до наступної ватри...

Ти можеш сказати, що лікарі теж п'ють. Це так. Хіба лікар — Бог? Лікар — така ж слабка людина, як ти. Він так само, як ти, і навіть краще знає про шкоду алкоголю. Він все розуміє, продовжує заспокоювати себе балачками про можливість щохвилинного повернення, про відмову, про силу волі. Але п'є далі і, як інші, врешті співається! Так само, як ти, вдовольняється поясненнями, що цей раз вже напевно останній, коли останній вже був. Він краще обізнаний, до нього йдуть, йому відкривають душу. Йому більше належить, а тому з нього ще більше треба питати. Ти і тільки ти здатний допомогти йому прикладом, розмовою, порадою. Геть потурання чужій та своїй слабкості!

*> Пл. сен. Олександр Лінчевський, ОЗО, отримує Бронзовий Хрест за геройський чин. Київ, квітень 2015 р.
/ фото Артема Жукова*

У приватних бесідах деякі лікарі навіть пробують «аргументувати» користь вина чи коньяку. Проте в сучасному науковому медичному світі жодних серйозних дискусій з цього питання вже немає. Будь-який алкоголь шкодить! Це загальновизнане положення.

Для Великої Три ти готовий віддати багато власних забаванок. Та невже після заборони вживання алкоголю тобі забракне сили втриматись? Невже забракне інтелекту знайти спекотного серпневого дня заміну пляшці пива?

Чи коли-небудь ти звертав увагу на те, що для вечері треба смачної їжі, для кави — затишної кав'ярні, для гарної розмови — приємного товариства? А спожити алкоголь можна будь-де і будь з ким, сховавшись від юнацтва у наметі або деінде, із такими ж йолопами, як ти, або із зовсім незнайомими.

Зауваж, люди старшого покоління та дівчата, з якими ти спілкуєшся, будуть дивуватися, перепитувати, але ПОВАЖАТИМУТЬ твоє рішення про цілковиту відмову від вживання алкогольних напоїв.

Справді, завжди з'являються такі, що настирливо домагаються «випити» з тобою (за «здоров'я», за «компанію», за будь-що, залежно від ступеня цензурності та кількості вже спожитого). Це завжди відбувається однаково. До речі, стереотипність таких дій є характерним проявом дії алкоголю на психіку людини.

Перед тобою постає старе, як світ, питання — «пити чи не пити». Опуститись до чийогось рівня чи піднятись над цим гидким дрібним коритом. Чарка за чаркою, «на свята», «за компанію», невпинно і поступово викликають звикання... Увесь жах полягає саме у непомітності шкоди. Ти змінюєшся і деградуєш, відкидаєш поради та попередження. Вважаєш, що завжди, щомиті, як тільки захочеш, зможеш повернути назад, спинитись, відмовитись, як тільки накажеш собі. Врешті отямлюєшся і зненацька, у хвилинному протверезінні, розумієш всю глибину власного падіння. З останніх сил борсаєшся, намагаючись видертись із тенет, куди завів себе сам, але знесилений зісковзуєш далі, умиротворений парами алкоголю у твоєму вже практично зруйнованому мозку.

Поглянь навколо: скільки їх таких на твоїй вулиці, у твоєму місті? Хтось лежить під парканом, а хтось доплентався додому і перетворив у жах життя своєї родини. А хтось, ще молодий, розв'язано та огидно поводить в товаристві брутально лається в транспорті, під німий осуд оточення.

Ти один з них?!

ПЕТРО СОДОЛЬ:

«ВІДВІДИНИ ЛШ У КАРПАТАХ — ЦЕ МРІЯ, ЯКА, НА ЖАЛЬ, ТАКОЮ І ЗАЛИШИТЬСЯ»

Петро Содоль для пластунів без перебільшення постать легендарна. Майор Армії США із сорокарічним стажем, учасник війни у В'єтнамі, дослідник історії УПА...

Для розмов про різні сторони життя друга Петра забракло би й місяця, тож ми сконцентрувалися виключно на пластовій тематиці. Поцікавилися «Лісовою Школою» — табором, одним із співзасновників якого є пластун сеньйор Петро Содоль з куреня «Лісові Чорти».

/ Редакція

— **Друже Петре, як виникла ідея створити «Лісову Школу»?**

— Ідея ЛШ виникла восени 1962 року з ініціативи Яреми Веселовського, який також був організатором та бунчужним першого табору на Соколі. Влітку того року, коли я в ступені старшого лейтенанта був в дорозі до В'єтнаму, зі мною зв'язався Вуна Раковський і розповів про ідею такого табору, який би готував провідників для проведення подальших юнацьких таборів і був побудований на основі «чмолівської» системи таборування. На той час у діяспорі вже відчувався брак добре вишколених кадрів і зниження пластової активності. Тому така ініціатива отримала широку підтримку пластового проводу. Перша ЛШ проходила в Гантері (де і проводиться до сьогодні) в 1964 році. Комendanтом першої «Лісової Школи» був Василь Палієнко. На кожен день була складена ретельно продумана програма. Автором програми був Юліян Крижанівський, який також написав підручник ЛШ. До речі, цей підручник розсилали всім учасникам. Щоб пройти вишкіл, вони мали «проштудіювати» його вдома та пізніше виконати певний екзамен. На першій ЛШ було 32 учасники.

— **А скільки було максимально?**

— Найбільше в нас було 35 учасників.

— **Чим взагалі відрізнялися перші ЛШ від тих, що проводяться зараз?**

— Спочатку гуртки деякий час називалися стежами. В одній стежі було по 7-8 членів, проте скоро ми побачили, що таке число завелике, і скоротили до того розміру, який є зараз. Мінімальний вік учасника тоді був 16 років. Відповідно, ми стикнулись з проблемою, що на ЛШ їздило в основному юнацтво.

Гуртки склали таким чином, що найстарші були в першому гуртку і далі по спаданню віку. Проте це також було проблемою, оскільки молодші не могли нормально конкурувати зі старшими і погано переходили табір. Тоді ми почали змішувати гуртки, і в такому вигляді вони дійшли і до сьогодні. Взагалі, спочатку на табір їздили юнаки і старші пластуні. Сеньйори були хіба що в проводі. Фактично першим сеньйором-учасником був В'ячеслав Стебницький.

— **Коли я вже був на вишколі булавних, зі мною в гуртку був пластун сеньйор. Але мені здається, що це типово тільки для ЛШ в Україні. А як змінилася програма?**

— Так, це більше притаманно для ЛШ у Карпатах. Щодо програми, основних змін вона зазнала в 70-х роках — ми збільшили кількість годин занять. Цікавим фактом є те, що, наприклад, раніше в програмі ми мали стрільбу. Хоча це робилося більше для розради, а не в навчальних цілях. Ну, і загалом в Америці інше ставлення до зброї.

— **А чому перестали стріляти?**

— Чому? Бо виник брак кваліфікованих інструкторів, які би вмели поводитись зі зброєю і мали б на це відповідні дозволи. Але, як я казав, це було більше заради розваги. Хоча на нашу кухню постійно нападали еноти і навіть раз малий ведмідь. Але жодного енота ми не вбили (посміхається).

— **Який вплив мала Твоя військова професія на ЛШ?**

— Напевно, найбільше, що було принесено на ЛШ зі школи сержантів, — це любов до впорядку. Звичайно, що це допомогло мені розробити систему навчання впорядку для ЛШ.

Пл. сен. Петро Содоль, ЛЧ, під час ЮМПЗ з нагоди 75-ліття Пласту. Канада, 1987 р. Фото Юрія Мончака

▲ «Лісова Школа» під пильним оком
пл. сен. Петра Содоля завжди

— Але зараз є розбіжності в системі впорядку, який використовується на ЛШ в Україні і у США...

— Так, але, мені здається, показовим є те, що, як і в США, так і в Україні сучасні правильники впорядку розробляли абсолюенти і багаторічні коменданти ЛШ. А загалом, я пішов до війська після табору «Сталева сотня», де я був бунчужним. І, відверто кажучи, був розчарований послабленням впорядку у війську. Мене відразу зробили керівником відділення, оскільки я добре знав впоряд і мав пластовий вишкіл (Протягом розмови друг Петро декілька разів згадував про цей табір, і подумалося, якби він писав есе на ЛШ на тему «Мій найкращий пластовий табір», то воно було би про «Сталеву Сотню» — Авт.).

— Повертаючись до відмінностей між ЛШ на початках і зараз, що ще було іншого?

— Оскільки спочатку їздило багато юнаків, окремою ділянкою було здавання вмілостей. Їх на ЛШ було сім. Також до 1982 року ЛШ не мала історичної теми. В тому році ми проводили ЛШ як вишкіл курінних ЮМПЗ, і після того вирішили запровадити історичну тему.

— А як виникла ЛШ в Україні?

— Про ЛШ в Україні ми говорили відразу, як Пласт там відродився. Я про це ще мав розмову на першому з'їзді в Моршині. Проте потрібно було провести добру підготовку. Спочатку планували зробити табір в 1992 році, але через ЮМПЗ перенесли на наступний рік. Ми відібрали декілька людей, які поїхали на ЛШ у США. Богдана Генегу ми взяли, бо він був майстер спорту, а Богдана Гасюка — бо вмів поважно поводитися (посміхається).

— На «Лісовій Школі» у 2014 році ми мали дискусію про те, чи потрібно змінювати програму ЛШ відповідно до тих подій, які зараз відбуваються на Сході України. Яка твоя думка щодо того?

— Думаю, непотрібно щось кардинально міняти. «Лісова Школа» є частиною Пласту, і її завданням є готувати провідників для Пласту. А вже Пласт як організація повинен готувати провідників суспільства.

— Можливо, дати більше годин для першої медичної допомоги?

— Медичної допомоги можна навчитися і в домівці. Тим більше, що це є частиною юнацької програми, проводяться відповідні вишколи. Думаю, що в контексті сучасних подій потрібно проводити більше «Леріонів», але це ніяк не повинно впливати на програму ЛШ. До речі, цього року ми зробимо патронами гуртків тих пластунів, які загинули на Сході і в лавах УПА. Таким чином, це є поєднання минулої історії з сучасною.

— Загалом, які Твої враження від подій в Україні? Чи це та країна, яку Ти, відновлюючи ЛШ в 1993-му, сподівався побачити в сучасну пору?

— Звичайно, що більшість українців у діаспорі були на хвилі підйому початку 90-х. Моє перше сильне позитивне враження було від першого міністра оборони Морозова — коли я бачив, що генерал, який ніколи не розмовляв українською, взяв собі ад'ютантів, які кожен день годину присвячували вивченню мови. Вже десь у 1993—1994 рр. ми побачили, що країна рухається не туди. Згодом підйом і нове розчарування були під час і після Помаранчевої Революції.

ПРОТЕ ЗАРАЗ БАЧУ, ЩО НАРОДЖУЄТЬСЯ НОВА УКРАЇНЬСЬКА НАЦІЯ. І Я ДУЖЕ ГОРДИЙ З ТОГО, ЩО ПЛАСТУНИ БЕРУТЬ АКТИВНУ УЧАСТЬ У ЦЬОМУ.

— Студенти «Лісової Школи» в Карпатах мають особливий пієтет до «Школи Булавних». Не один рік табори протягом одного дня зустрічаються разом і з приємністю проводять спільні точки програми. Розкажи щось про стосунки ЛШ і ШБ у минулі десятиліття в США.

— Стосунки зі «Школою Булавних» завжди були приятельські. Щоразу, коли обидва вишколи відбувалися в тому самому часі та терені, ми разом організовано входили і стояли в церкві, а потім мали спільний обід. Також домовлялися про спільну ватру посередніні таборування чи святкування Івана Купала. Щонайменше один раз були спільні вишкільні заняття з картографії та лисячого бігу.

— На Твою думку, у скільки років найкраще зараз пластунам зголошуватися на «Лісову Школу»?

▲ З фотоархіву Юрія Мончака. Петро Содоль та Юрій Мончак під час ЛШ-39. США, червень 1986 р.

— Одразу після закінчення середньої школи — у віці 17—19 років. Краще прибути на ЛШ старшим пластуном.

— Поділися, будь ласка, найпам'ятнішим спомином з першої та останньої ЛШ, на яких Ти був.

— Перше вставання на першій ЛШ 1964 року. Провід вже тоді стояв посередині (як це буває нині), а учасники, не дуже спішачи, вилазили із шатер. А комендант Василь Палієнко звернувся до мене і сказав: «Петре, може б ти перевір руханку?» Це доручення мене заскочило, бо я був заступником коменданта, а руханка — відповідальність бунчужного (ним був Лесько Черник). Тут треба зазначити, що програма вишколу була підготовлена на кожну годину занять, але провід не мав змоги зустрітися перед ЛШ для узгодження системи проведення цього нового типу вишкільного табору. Як би то не було, я зразу виступив допереду і зарядив збірку в одній лаві (учасників було 19) та провів руханку. Тоді дав доручення після розходу швидко взяти приладдя для миття і скоро стати назад у лаву. Учасники цим разом вже набагато скорше рухалися. Тоді я реорганізував табір у дворяд і зарядив бігти за мною по лісовій дорозі, яка вела до броду річки Скогарі, яку ми переходили попереднього дня з нашим вирядом. На той час це був єдиний вхід на терен табору. Десь у половині дороги двоє спортсменів з Чикаго вирішили, що то було для них заповолі, і, вишшовши з ряду, погнали допереду стометрівкою. Вже після миття я всіх зібрав на коротку гутірку про виконання доручень та співпрацю в групі. Це була моя перша гутірка на ЛШ.

А останній раз на терені ЛШ я був у 2010-му. На жаль, міг бути тільки десь пів дня. Після прощання з усіма я уважно із палицею перейшов річку Скогарі. Тоді оглянувся на другий бік річки і побачив коменданта Любка Домашеського, який спостерігав мій перехід. Ми помахали одне одному руками — і це запам'яталося навіки.

— На Твою думку, хто з абсолюентів «Лісової Школи» досяг найбільшого успіху в житті?

— Важко відповісти, бо ми стараємося стежити переважно за їхньою участю у проводах таборів. Отже, я можу когось не згадати. Але приходиться на думку Стефан Шишка (учасник обох вишколів ЛШ, комендант ЛШ-22 у 1988 році) — він військовий аташе у Києві в 1992 році, згодом — капітан атомного корабля фльоти США. Також Борис Лушняк — генеральний лікар в уряді США (за президентства Барака Обами) та Борис Гудзяк — тепер архієпископ Української католицької Церкви в США. Обидва Бориси познайомилися у перший день ЛШ-14 1977-го, копаючи яму на відпадці коло кухні. Згодом вони були інструкторами ЛШ. Напевно, є більше, але про це треба було розпитувати.

— Чи чув Ти від абсолюентів ЛШ згодом після табору якесь особливе добре слово про вишкіл? Наприклад, що вони досягли чогось у житті завдяки табору?

— При зустрічах з абсолюентами та інструкторами, коли згадуємо про участь у ЛШ, часто йдеться про вироблення самодисципліни й організований ритм таборового життя.

▲ Молодеча енергія сучасної ЛШ в Україні: головний бунчужний ЛШ-60 ст. пл. скоб Володимир Литвин, ЛЧ, і шеф штабу ст. пл. Сергій Корольчук. Урочище Гнилий Потік, липень 2018 р. Фото Остапа Сепика

— «Лісова Школа» — тяжкий фізично та психологічно табір. Чи бували випадки, коли на ЛШ хтось не витримує і дає волю емоціям? Якщо так, то що це були за випадки?

— Таких випадків не пригадую.

— Ти підписуєш посвідку кожному абсолювенту «Лісової Школи». Коли ставиш підпис, чи маєш перед собою уявний портрет цієї людини: як вона поводить себе, що вміє і що любить?

— Так, але не уявний, а реальний. Бо на столі переді мною фото, життєпис і есе, коментарі опікунів гуртка та коменданта. Також читаю особисто написану характеристику при кінці першого та другого тижнів.

— На минулій ЛШ в Україні (ЛШ-60 2018 року) хлопці зробили душ. Які унікальні споруди, що з'явилися упродовж ЛШ, Ти пам'ятаєш?

— Здається, вже у 1964-му поблизу місця, де збудували кухню, хлопці знайшли джерело. Отже, не треба було брати воду з річки, яку треба було б прочищувати. Згодом додумалися викопати яму, до якої заходила холодна джерельна вода — там встановили холодильник.

— Один пластун розповідав, що за кордоном на пластових таборах можна почути й розмови англійською мовою. Чи є або були такі тенденції у «Лісовій Школі» в Гантері?

— На ЛШ цієї проблеми нема. Але на юнацьких таборах, на жаль, буває. Вживання англійських слів на сходах і таборах почалося ще у 1950-их роках. Тоді це було між уродженцями України, а нині це їхні внуки та правнуки. Ця проблема гостра, зокрема, між юнаками із мішаних подруж, де тато або мама гово-

рять тільки мовою країни замешкання. Пригадую, коли в 1972-му в Німеччині я був комендантом табору юнаків, там були двоє хлопців з Австрії, які не знали жодного слова українською. На щастя, знайшов сеньйора, який недалеко перебував на відпочинку, і попросив його щодня відвідувати табір і проводити із цими хлопцями лекції з української мови. Це трохи допомогло.

— Нещодавно почув від Референта ЛШ в Україні думку: якби розпорядок дня української армії за інтенсивністю був схожий на «Лісову Школу», то росіянам було б значно важче воювати. Що можеш сказати про «темпо ЛШ» у Гантері — поняття, добре знайоме учасникам табору? Наскільки воно відрізняється від темпа на Гнилому Потіці?

— На 100 відсотків згоден з референтом ЛШ в Україні. Хоча мені незрозуміло, чому військові вишколи в Україні цього не мають. «Темпо ЛШ» встановлене у 1964-му двома військовиками: один був ветераном боїв під Бродами (1944), другий — офіцер піхоти, парашутист, рейнджер армії США, який був у той час в дорозі до В'єтнаму, і ЛШ була першою зупинкою. «Темпо ЛШ» є чи повинно бути однакове і у США, і в Україні, і в Австралії. Але про це краще спитати Богдана Генегу. Він єдиний, хто був членом проводу на всіх трьох «Лісових Школах», на всіх трьох континентах.

— В Україні на «Лісовій Школі» вивчаємо найперше чотири пісні: гімн Лісової Школи, «Наша Січ-мати», «Пам'ятай, друже» та вальс ЛШ. Чи є у США ще якісь пісні, присвячені «Лісовій Школі»?

— Співаник ЛШ — той самий для всіх таборів. Але на «Лісовій Школі» кожен гурток творить ще свою пісню. Колись ми ці пісні публікували в одноднівках. Це варто продовжувати.

— Лісові студенти на Гнилому Потіці були б у захваті від шансу зустрітися із засновником ЛШ...

**ВІДВІДИНИ ЛШ У КАРПАТАХ —
ЦЕ МРІЯ, ЯКА, НА ЖАЛЬ, ТАКОЮ І
ЗАЛИШИТЬСЯ. АЛЕ Я ТАМ БУВ ІЗ
БОГДАНОМ ГЕНЕГОЮ ТА БОГДАНОМ
ГАСЮКОМ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ДО ЛШ
В 1993-МУ. ПРЕКРАСНЕ МІСЦЕ.**

— З досвіду років, яку найважливішу думку, пораду Ти б хотів донести до булавних, бунчужних та проводу цьогорічної «Лісової Школи»?

— Підготуватися до вишколу ЛШ на 100 відсотків, бо під час таборування нема на це часу. Це два тижні без відпочинку.

▲ «Куховаримо!» Учасники ЛШ-60 під час приготування їжі.
▼ «Лісова Школа» під час мандрівки на скелі Довбуша.
1 серпня 2018 р. Фото Сергія Корольчука

**ОБОВ'ЯЗКОВО ПРИЙХАТИ НА ТАБІР В
ДОБРОМУ ЗДОРОВ'І ТА ГУМОРИ,
ВИСПАНИМ ТА З ДУЖЕ ПОЗИТИВНИМ
НАСТАВЛЕННЯМ.**

Одразу включитися в «темпо» і не переставати аж до розходу у Львові. Якщо ти це все зробиш, будеш успішним і задоволеним.

— На «Лісовій Школі» в Україні ми чули про низку «корисняків» — способів легше перебути табір. Хтось ховав огірки в кущах, хтось на стійці писав текст імпрези наперед, хтось користується вологими серветками, бо скупатися дозволяють лише у визначений час. Які схожі способи бачив ти на «Лісових Школах»?

— На щастя, таких спогадів не маю.

— Багатьом «Лісова Школа» принесла й фізичні зміни. Хтось назавжди втратив зайву вагу, а я маю невеликий шрам на нозі. Чи маєш Ти якісь «тілесні спогади» від ЛШ?

— Таких також не маю.

Запитували ст. пл. скоб Андрій Жовтанецький, ПР,
та ст. пл. скоб Максим Бадік, ЛЧ

ВИЩИЙ СТУПІНЬ ПЛАСТУВАННЯ

ЮРІЙ СТАРОСОЛЬСЬКИЙ

На цьому етапі розвитку Пласту, коли осередки нашої організації зароджуються в тому чи іншому краї, коли в Україні, поряд із вдосконаленням та оновленням виховної праці та загалом пластової діяльності, спостерігаємо зростання в суспільстві зацікавлення нашою виховною методикою, а з ним — і динамічний чисельний зріст, коли Пласт (зокрема в Україні) починає щоразу більше сповняти свою основну функцію, з'являється потреба пригадати думки та настанови наших ідеологів, провідників, авторитетних серед широкого загалу членів. Адже саме там криються ті основи, які протягом багатьох років не дали і, без сумніву, не дадуть в майбутньому схити, зійти на манівці, зосередити увагу на другорядному замість найважливішого.

Нашим давнім шанувальникам, мабуть, цікаво буде порозмірковувати над думками, що повертаються на сторінки «Пластового шляху» з плину літ у рубриці, яку започатковуємо, а молодшій генерації корисно буде відчутти, наскільки глибокими і невідкладними часу є наші ідейні основи.

Редакція

▲ Серед ідейних натхненників Пласту — пл. сен. Ю. Старосольський, ЛЧ, другий Начальний Пластун

І – ЛОГІЧНО, ЗА НАШОЮ СИСТЕМОЮ СЛІД УВАЖАТИ СТАРШОГО ПЛАСТУНА, А ОСОБЛИВО СЕНЬОРА – ОТІЄЮ «НОВОЮ ЛЮДИНОЮ», ГОТОВИМ ПЛАСТУНОМ.

▲ Начальний Пластун Юрій Старосольський (другий ліворуч у першому ряді) під час ЮМПЗ в Канаді, 1978 р.

Відколи наш Пласт створив Улад Старших Пластунів, а опісля Улад Пластунів Сеньйорів, питання активної участі в житті української громади стало перед нами в цілій своїй ширині й глибині. Так мусило бути: такий був природний розвиток, що зумовлював взагалі постання цих уладів «зрілих» пластунів. Потреба вияву пластуна в суспільності істотно й органічно впливає з нашої системи; це вона, ця потреба, була першим мотором хотіння організованого виявитись в межах свого уладу.

Тільки хто не бачив або не хотів бачити суті пластування, той міг думати, що старше пластуство створило свій улад тільки для того, щоб продовжувати прийому, веселу, цікаву діяльність юнацького віку.

Пластування — в усіх його виявах і уладах — ніколи не було ціллю для себе. Ціль була і є завжди в майбутньому, хоч Пласт повністю акцентував і су-

часність, визнаючи й навчаючи любити «сьогодні» — бо це значить визнавати й любити життя. Воно ж — сьогодні, дарма що сильно зумовлене минулим учора й майбутнім завтра. Із учора й сьогодні виростає завтра. Я думаю, що це яскраво окреслене словами «В Пласті росте новий люд». Пластування — це, отже, «ріст», а в понятті росту органічно міститься погляд уперед: на те, що буде вислідом росту, іншими словами, на те, що виростає.

У двох основних уладах — новацькому і юнацькому — відбувається це зростання: воно є сьогодні. Завтра ж, у майбутньому, стоїть вислід зростання — нова людина як перша наша виховна ціль.

Практично, те, що для юнака було «завтра», стало для старшого пластуна «сьогодні», а те, що для старшого пластуна є «завтра», стане для сеньйора «сьогодні».

Це насамперед методичне ствердження. Не входило в питання змісту тієї нової людини, ні в те, чи нам удалося виховати досі нову людину згідно з пластовим ідеалом. (Розуміється, ця «готовість» пластуна значить тільки, що він досягнув певні основи характеру, суспільного змісту, знання. Життєва школа ніколи не кінчається для пластуна: на основах, даних йому в новацтві і юнацтві, він буде далі своєю особовістю).

Для мене важливе інше: людина, Пластом і пластуванням вихована людина, мусить бути вихідною позицією громадської активності; вона є неначе першою стороною медалі.

Розуміється, своє відношення до громади людина показує практично своєю зовнішньою поведінкою. Пласт — практична школа, тому й учить він тієї зовнішньої поведінки, тобто певної дії в громаді.

Це, саме по собі, ставило б нас поруч із іншими суспільними чи політичними організаціями. Та проте між Пластом і ними є важлива різниця: для нас вона й основна. Це різниця в джерелі пластунаського відношення до громади, в мотивах, у силі, що керує громадською активністю.

Там — це статут, партійна програма, наказ проводу, тактичні вказівки... Тут же, в Пласті, цим джерелом є сама людина, з певним виробленим характером, життєвими засадами, мораллю, уподобаннями, життєвим стилем. У ній самій живуть ці сили, пластуванням виплекані, що є основним мотором її способу життя і громадських виявів.

Це дуже ґрунтовна різниця. На довшу мету вона мусить дати перевагу пластовій системі. Правда — є організації, чи навіть «рухи», що виховують певні політичні світогляди, скажімо, націоналістичний, демократичний і т. п. І вони йдуть шляхом формування «внутрішньої людини». А проте політичний світогляд обмежений обсягом — це далеко не повний образ людини, далеко не повна людина.

Наша пластова людина насамперед формується на активності. Я сказав би: на активності — для активності. Ось щоденне добре діло, точне й сумлінне виконання гурткових чи курінних обов'язків, ощадність, обов'язкове мандрівництво й іншого виду активність у новака чи юнака — це засоби виховання молодої людини. Юнак діє за вказівкою, порадою чи з власного почину, який неначе сам насувається в пластуванні. Це діяння впродовж років формує його, сказати б, внутрішній стан. Він виховується, стає старшим пластуном, сеньйором. І поволі відвертається процес. Його вже оформлений внутрішній стан починає діяти назовні: мотивувати й керувати його життєву поведінку. Без зовнішнього наказу, без необхідної вказівки, окремої програми.

▲ Ю. Старосольський промовляє під час ЮМГЗ на оселі «Пластова Січ». Грефтон, 1987 р.

НАСКІЛЬКИ СИЛЬНІШІ Й ТРИВКІШІ МОТИВИ ГРОМАДСЬКОЇ ПОВЕДІНКИ, КОЛИ ВОНИ ВИХОДЯТЬ ІЗ ХАРАКТЕРУ, СВІТОГЛЯДУ, З СЕРЦЯ, А НЕ ТІЛЬКИ Є ВИПАВКОМ РОЗУМОВОЇ КАЛЬКУЛЯЦІЇ, РІШЕНЬ ЗБОРІВ (ДЕ ЛЮДИНА МОГА БУТИ ПАСИВНИМ УЧАСНИКОМ) ЧИ НАКАЗІВ ПРОВОДУ.

Ось, наприклад, розум каже, що громадська анархія шкідлива, що певні форми партійної боротьби недоцільні, що наука, мистецтво, спорт мають важливе суспільне значення. Але куди важливіше, щоб анархія й нечесна гра партій були противні натурі пластуна-громадянина; щоб його постава до науки, мистецтва чи спорту випливала з ролі, яку грає бажання знання і респект для наукових досягнень, естетичне переживання або фізична справність в його особистому житті й життєвому стилі.

Я думаю, що нам слід добре усвідомлювати цю вихідну позицію нашого «найвищого ступеня пластування». Вона з особливою силою зіставляється з життям тепер, в часи воєнної чи післявоєнної завірюхи, скитальщини чи діаспори. Вона зокрема перевіряється, коли питання громадського вияву пластуна-сеньйора поставлене на порядок дня.

З цієї позиції є багато висновків, напевно, куди більше, ніж насувається мені сьогодні.

Отже — людина стоїть у центрі нашого зацікавлення в пластовій системі. Стоїть вона часоно перед діяльністю назовні, перед громадською активністю. Пласт має великі цілі. А його шлях до цілі — це людина. Це певний і добрий шлях, коли його вже досягнути.

Перший ступінь пластування характеризується власне змаганням за цей шлях — неначе будівництвом шляху. Людина стає спершу нашим об'єктом, щоб згодом стати суб'єктом, носієм нового світу.

Ми віримо, що людина, з волі Творця, може й повинна будувати цей світ майбутнього, про який ми мріємо, його суспільні, політичні, моральні чи господарські умови. Так, як людина своїм розумом чи нерозумом, доброю чи злою волею, шляхетними чи низькими поривами, характером чи підлістю створила сьогоднішній образ світу.

Це могло б звучати так, наче б ми сягали в сферу філософії й були визнавачами індетермінізму, повної свободи волі людини в її починаннях. Пласт не є філософською системою і не береться розв'язувати філософські проблеми. Але якщо підтягати його вірування під філософські категорії, то прийдемо до сказати, що в практичному житті ми, власне, визнаємо

Пластування новака і юнака наповняло внутрішнє джерело в людини. Пластування сеньйора спирається на черпання з цього джерела. Чим наповнене джерело, те виллється назовні; тобто яким буде пластун, такою буде його життєва постава.

Я не вагаюся тому сказати, що пластування сеньйора, пластування в житті, це найвищий ступінь пластування.

І разом з тим — це наше велике зобов'язання.

У цьому поставленні справи, у ставці на людину та її «внутрішній стан» лежить сила нашої системи. В ньому інколи може лежати й слабкість, а радше небезпека.

І перекладаючи це на практичнішу мову, це значить для нас, «готових» пластуна-громадян: які ми, пластуни сеньйори, яка наша якість, така буде якісно наша громадська діяльність. Так буде, байдуже які будуть наші спільні постанови, плянування чи доручення окремим членам (чи їх взагалі не буде).

▲ Пластунам сеньйорам різних країв найвищий пластовий нагороду вручає голова ГПБ пл. сен. Марта Кузьмович, Гр. ЮМГЗ з нагоди 105-ліття Пласту. Німеччина, серпень 2017 р.

мо велику детермінуючу силу — хай це буде одна з численних, — а саме силу характеру, силу сформованого внутрішнього стану людини. І тільки тому, що ми віримо в цю силу і віримо, що її можна формувати, — для нас виправдана пластова система.

Отже, ми віримо в людину, а це значить, ми віримо, що вона здібна на добре і зло, залежно від того, яка вона сама є. Тому ми хочемо, щоб людина була добра і творила добро силою своєї якості.

ТАК І ФОРМУЮЄТЬСЯ ПЛАСТОВИЙ ЗАКОН, КАЖУЧИ: «ПЛАСТУН Є... ТАКИЙ І ТАКИЙ». ПЛАСТОВИЙ ЗАКОН – ЦЕ НЕ ТАК КОДЕКС ПОВЕДІНКИ, ЯК КОДЕКС ЯКОСТІ ПЛАСТУНА.

Наша система характеризується «тяглістю виховного пластування» через усі улади. На мою думку, в засаді не можна вписатись у пластовий сеньйорат, не будучи наперед новаком і юнаком. Коли нас інколи називають ексклюзивною громадою, то це і правда, і ні. Ми нікого не виключаємо від уладів новаків чи юнаків; але ми вимагаємо, щоб кожний пройшов ці перші ступені, поки стане пластуном сеньйором. Цей улад мусить бути ексклюзивним уладом людей, вихованих у пластовій школі життя. Практично будуть винятковими такі випадки, що хтось, не будучи пластуном за формальною приналежністю до уладу, був ним дійсно в житті й сам пройшов пластуна-школу.

Звичайно, найвищого ступеня пластування не можна досягти з книжки, а тільки довгими роками пластування. У цій вимозі лежить одна з наших нинішніх слабостей. Історичні умови, серед яких ми жили протягом майже всього часу існування Пласту, дозволили лише невеликій кількості пластуна-пройти повністю новацьку й юнацьку школу. Ми відчуваємо це виразно. Але ми робимо все можливе, щоб бути близько нашого ідеалу. Особлива інтенсивність нашого, українського, пластування, глибшість його переживання і сприймання в порівнянні з іншими уладами була неначе стихійною реакцією нашої молоді на недостачі в часі й тяглісті.

І ми, пластуни сеньйори, мусимо знати самі, яке в нас пластова виховання й вироблення; наскільки близький наш «внутрішній стан» до ідеального образу пластуна найвищого ступеня.

Ця своєрідна інтроспекція повинна стояти в основі громадського вияву пластуна. І так само в основі має бути особисте життя пластуна, родинне, професійне... Громадянин, як бачить його пластова система, є якісною і стилевою єдністю в приватному і публічному житті. І особистий приклад, яким ми вчили новака чи юнака, має теж повну силу засобу громадської діяльності.

Пласт учив нас у гурті і на тлі гурту. А проте, мені здається, що він учив нас одночасно великої штуки: бути самітними. Це в мене значить — мати свою індивідуальність, що потрапить сама з собою жити цінним життям, повним гарних думок, мрій і поривів, сприймання довкілля; це значить уміти не нудитись і не нудьгувати насамоті і «собі остатись вірним» у натовпі. Чи справді навчили нас цього в Пласті? Маємо тепер чудову, хоч трагічну нагоду перевірити це на собі. Це тоді, коли приходить бути «пластуном великого віддалення», часом дослівно в пустелі, часом за тисячі миль від своїх людей. Чи тоді ми зуміємо зберегти наш пластуна-стиль життя, чи зуміємо зберегти в повній ширині українську душу?

▲ Голова Головної Пластової Ради О. Кузьмович приймає присягу Начального Пластуна Ю. Старосольського. «Вовча Тропа», 1972 р.

Чи, попавши в умови життя і праці, що деклясує нас формально, вміємо зберегти свій давній, внутрішній і зовнішній, культурний рівень? Чи високий життєвий стандарт, що його несе цивілізація, не грозить нашому ідеалізму й потребі бути на вершинах духу? Чи вміємо ми завжди і всюди усміхатись? Чи здібні ми діяти суспільно з власної ініціативи, без наказу й поради, і розв'язувати громадські проблеми по-пластовому, на підставі свого розуміння і відчуження? Чи — одним словом — кожен із нас, пластуна сеньйорів, зуміє виступити на суспільному форумі як добрий представник ідеї громадського виховання в Пласті? Я не сумніваюся в цьому. Але не про це йдеться.

Йдеться мені про те, що така самоперевірка повинна стати звичкою, моральним обов'язком кожного з нас. Її значення зовсім практичне.

Виступаючи в суспільності, пластун сеньйор завжди репрезентує Пласт. Суспільність дивиться на нього як на пластуна. Але пам'ятаймо: ми насамперед репрезентуємо ідею, а не організацію!

Ми діємо в громаді так, як нас учив Пласт і його Закон, а не чекаємо наказу пластового проводу в кожному випадку. Це засада, яка зовсім не виключає керуваної згори збірної акції в одному чи іншому випадку. Але в більшості випадків наказ не керуватиме нашими вчинками й не помагатиме нам.

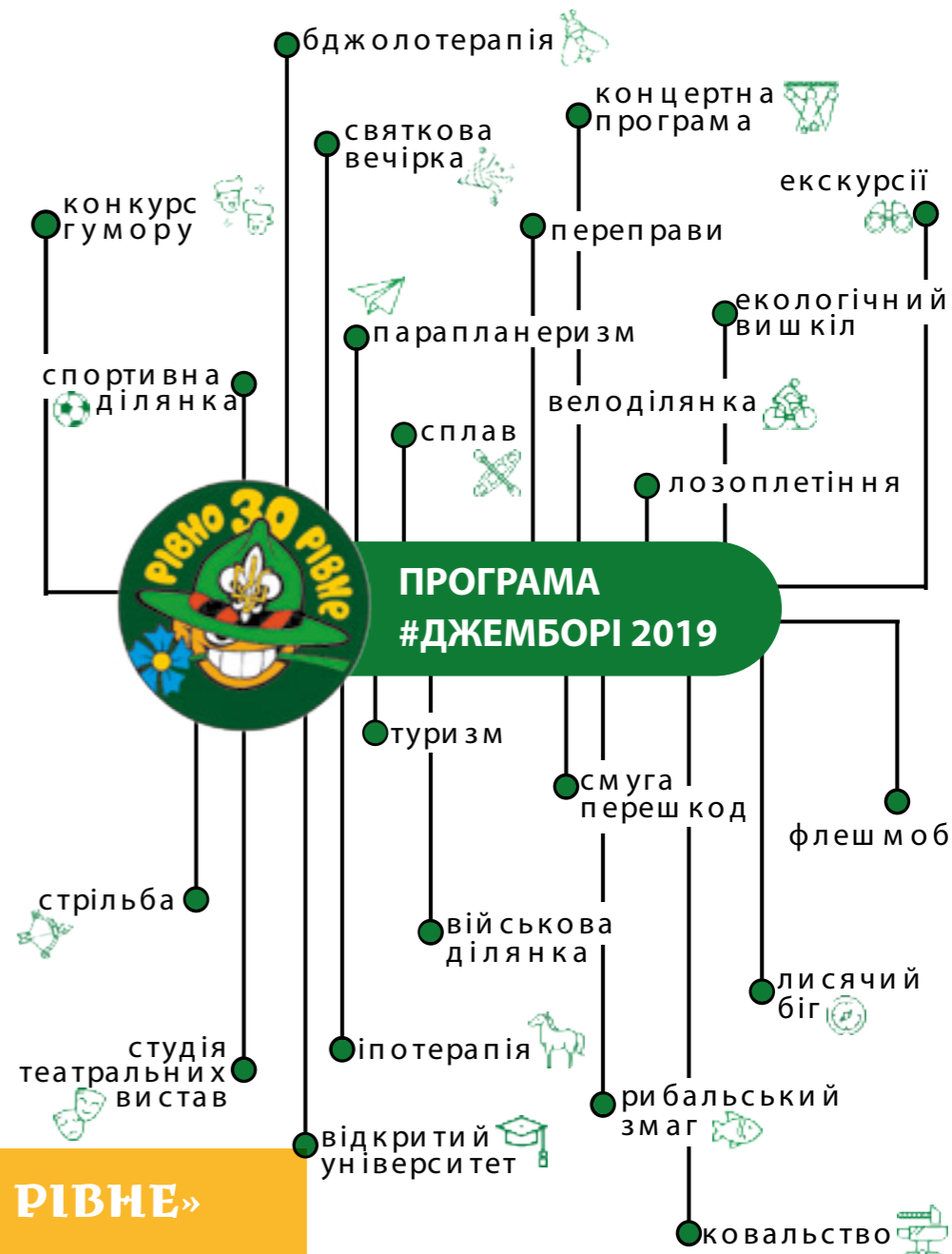
І тут, наприкінці, може, дивно, але послідовне твердження: Улад Пластунів Сеньйорів як організація не має істотного значення для нашого пластування. Його значення практичне, помічне і через це потрібне. Він входить у сферу засобу, а не є середовищем діяльності пластуна сеньйора. Це значить: він є середовищем тоді, коли ми працюємо в ньому як у важливій суспільній установі. Тоді він має суттєве значення. А так — нашим середовищем є наше особисте життя і наша громада. Це було навпаки в новацькому чи юнацькому уладі: там організація була суттєвою, там вона була самим середовищем діяльності і пластування, своєю малою (взірцевою) суспільністю. Юнак був повністю пластуном тільки в Уладі, з якого його діяльність промінювала також назовні: в дім, школу, церкву, на грище чи вулицю.

Пластун сеньйор є повним пластуном, і його пластування повне — без огляду на існування уладу сеньйорів чи без огляду на можливість належати до нього формально. Роля уладу змінилася методично. Він неначе відійшов у тінь, так, як батьківський дім відходить, коли юнак стає зрілим чоловіком. Але там, хоч у тіні, він стоїть сильно, як тверда основа, як оперття, з якого — в світло суспільного життя — виходить пластун.

Пласт учив нас, яка сила в організації: а наш улад сеньйорів є для нас більше, ніж організація. Це там стрічаються друзі, злучені довголітнім пластуванням, там снуються мрії і обговорюється жорстока дійсність. І звідти йде певна формальна перевірка нашої громадської діяльності, її оцінка, критика. Там, нарешті, гуртується чисельна сила громадян, що з них кожен є своя окрема індивідуальність, прихильник такого чи іншого політичного, мистецького, економічного чи наукового напрямку, а проте всі об'єднані однією ідеєю, втіленою в пластовому русі, спільним визнанням громадської моралі і певних засобів громадської діяльності.

**БАЙДУЖЕ, МАРШУЄМО
ПЛАСТОВИМ ШЛЯХОМ
ОДИНЦЕМ ЧИ ГУРТОМ, НАШ
ПЛАСТ – ТЕПЕР ВІН ДЛЯ НАС
ФОРМАЛЬНО УЛАД
ПЛАСТУНІВ СЕНЬЙОРІВ –
ПОВИНЕН СТОЯТИ ЗА НАМИ;
В НЬОМУ ПОВИННІ МИ
ШУКАТИ, ПРИ ПОТРЕБІ,
ОПЕРТЯ Й СИЛИ; В НЬОМУ
МУСИМО ЇХ ЗАВЖДИ ЗНАЙТИ.**

Пластовий шлях. — Ч. 6. — 1951. — С. 30—34.

«РІВНО 30. РІВНЕ»

Ювілейна Пластова Зустріч — Джемборі 2019 — захід, присвячений 30-літтю відновлення Пласту в Україні. Він відбуватиметься 20—23 серпня 2019 року поблизу с. Хотин, що на Рівненщині.

Учасниками заходу можуть бути делегації від округ, станиць та виховних частин, зголошені їхнім повнолітнім керівником. Старші пластуни та сеньйори, пластові сім'ї з пташатами чи новаками, пластуни з діаспори мають змогу зголоситися індивідуально.

Важливою метою та місією Джемборі є демонстрація єдності та єдності Пласту, оскільки на визначеному місці зустрінеється велика кількість пластуна з осередків всієї України. Незважаючи на те, що організаційно свято забезпечує команда Рівненської округи на чолі із комендантом Юрієм Шадим, до середовища інструкторів увійшли представники майже всіх пластових осередків краю.

Окрім того, окремі ділянки на Джемборі забезпечують курені УСП. Серед них — «Чота Крилатих», Загін «Червона Калина», «Ватага Бурлаків», ОЗО. Як окремі інструктори працює велика кількість представників інших куренів.

До організації заходу активно долучається юнацтво. Чимало третьопробників зголосилося на різні ділянки. Таким чином, свято буде своєрідним підсумком таборового літа, а також міститиме чіткий історичний контекст тридцятилітньої історії розвитку Пласту в незалежній Україні.

Команда Джемборі забезпечує безкоштовний доїзд до місця таборування (20 серпня: Рівне—Хотин, 23 серпня: Хотин—Рівне).

Додаткову інформацію про захід можна знайти на сторінках у Facebook (Джемборі 2019) та Instagram (jamboree.ua) або спитати листом на офіційну е-адресу uajamboree2019@plast.org.ua. / **Оргкомітет**

ПРО ВІДРОДЖЕННЯ ПЛАСТУ В УКРАЇНІ МОВОЮ ДОКУМЕНТІВ

Мить після того, як комендант табору УПУО «Міст» ст. пл. Богдан Гасюк відкрив день пластовим гаслом «СКОБ!» Околиці Нового Кропивника (Дрогобиччина), серпень 1991 р.

2019 року виповнюється 30 років з часу відновлення Пласту в Україні. В минулому числі журналу ми розпочали видрук тематичних матеріалів, подавши погляд на розвиток нашої організації на початку 90-х тодішнього активіста товариства «Спадщина» Андрія Парубія — тепер голови українського парламенту і почесного пластуна.

У цьому числі ПШ доповнюємо сторінки тієї порівняно недавньої історії документами, які, сподіваємося, зацікавлять.

25 березня 1989 року Головна Пластова Булава в особі її голови пл. сен. Ореста Гаврилюка та генерального секретаря ГПБ пл. сен. Ігоря Короля звернулася до всіх крайових пластових проводів у справі відновлення Пласту в Україні. Тут не подаємо повний текст цього документу (свого часу він був двічі публікований у ПШ), а лише коротко переповімо його зміст.

Отож, у зверненні йдеться про те, що в першій і другій декадах березня того року в Торонто та Нью-Йорку членами Головного Проводу обговорено перші інформації про відновлення Пласту на рідних теренах. У зв'язку з цим ГПБ виклала свою opiniю в чотирьох пунктах: 1) радіє з приводу того, що Пластова Ідея в Україні жива; 2) декларує готовність допомогти; 3) констатує факт, що Пласт не організовує, не проводить і не спонсорує на той час поїздок з вільного світу в Україну (проте заохочує відвідувати Батьківщину під опікою батьків чи дорослих), не рекомендує брати зі собою в подорож в Україну пластові однострої, у випадку поїздок з метою зустрічі із молоддю України не рекомендує брати участь неповнолітнім (новацтву і юнацтву); 4) зв'язки з Україною — це прерогатива ГПБ, отож ніяка група, що їде в Україну, не репрезентує КУПО чи її частини (крайові пластові організації).

На завершення процитовано дещо з резолюцій 9-х Зборів КУПО на тему потреби безпосереднього і живого зв'язку молоді з Україною, а отже, рекомендовано впроваджувати у виховну програму заняття з поглиблення знань про сучасну Україну.

Подані нижче документи надіслав до редакції голова КПП України пл. сен. Юрій Юзич, ОЗО. Вони безпосередньо торкаються даної тематики.

Сподіваємося, ця публікація дозволить відчутти атмосферу тих часів, рівень дискусії в середовищі Головного Проводу на тему відновлення Пласту в Україні. Вона аж ніяк не спрямована на критику тодішніх поглядів будь-кого з пластунів.

Перший з документів, від 25 квітня 1989 року, — це перелік основних моментів у питанні розвитку Пласту в Україні, починаючи від 1988 року і до середини квітня 1989 року. Авторка — пл. сен. Ольга Кузьмович (США). Другий документ, від 8 червня 1989 року, — записка для Головної Пластової Булави від пл. сен. Романа Ващука (Канада). Третій, від 13 серпня 1989 року, — інформація Голові ГПБ пл. сен. Орестові Гаврилюку від пл. сен. Оксани Закидальської (Канада).

Всі три автори — знані та поважні провідники Пласту, доволі активні, зокрема, і в час відновлення Пласту на рідних теренах.

Текст листів подано з незначними скороченнями; відредаговано пунктуацію відповідно до сучасних норм. / Редакція

РОЗВІЙ ПОДІЙ ІЗ Т. ЗВ. «ВІДНОВАЕННЯМ» ПЛАСТУ В УКРАЇНІ

1. Перша ластівка була в березневному числі за 1988 рік журналу «Євшан», що його видає Ірина Калинець у Львові. Там на чотирьох сторінках появилася коротка історія Пласту до 1939 р. Автор Юліан Редько. Історія, видимо, написана на підставі старих матеріалів, що знаходяться, певно, в архівах у Львові.

2. У зв'язку з цим ст. пл. Рома Сохан звернулася до мене зимою 1988/89 р., щоб я дала їй коротку історію Пласту на поселеннях, яку я мала вже раніше підготовану. Таку історію на 5 машинописних сторінках я їй дала, як також післала її пл. сен. Л. Онишкевич, що про це просила.

Це мало бути використане як продовження в журналі «Євшан» — досі однак доля того мені невідома.

3. В січні-лютому 1989 р. на радієвій програмі пл. сен. В. Колодчина в Детройті він вітав «новозасновані два гуртки Пласту у Львові та 1 у Стрії».

4. В «Національній Трибуні», а відтак у перекладі українською мовою у «Свободі» при кінці лютого появилася інформація з УЦІС [Український центр історичних студій — ред.] бюро в Лондоні про віче Українського Християнського Демократичного Фронту у Львові дня 13-го січня 1989 р., на якому «вирішено відновити при УХДФ організацію Пласт, яка існувала колись в Україні і була припинена з приходом в Україну сталінського терору». Для відновлення Пласту, пише комунікат, покликано таких осіб: Тарас Картин, Степан Єдиного, Микола Торко, Іван Штурмак. Далі стоїть в комунікаті дослівно: «керівником Пласту обрано Тараса Картина».

5. Про цей комунікат я повідомила голову ГПБ, вислаючи йому негайно копію, як теж копію «Євшана» з історією Пласту.

6. Про потребу наради в цій справі з давніми провідниками Пласту я порозумілася із пл. сен. Т. Дурбаком, Я. Гладким, М. Лабунькою, І. Соханом, О. Гаврилюком, Ю. Ференцевичем.

7. 11-го березня ц.р. пл. сен. О. Гаврилюк прибув до Нью-Йорку на засідання ГПБ, перед яким зустрівся із повищими пластунами сеніорами та іншими членами ГПР на коротку нараду, яке зайняти становище щодо подій в Україні. Вислухавши opinii усіх присутніх, голова ГПБ виготовив листа до усіх КПС Старшин в цих справах, якого зміст відповідав в загальному думкам присутніх. Такий лист до КПС вислано негайно.

8. В міжчасі на терені Канади пішли живі підготовки до плянованої прогульки пластової молоді на Україну літом ц.р., яку організують пл. сен. Дарія Даревич, Оксана Закидальська і Таня Онищук. Пляну прогульки вироблено точно і він є на руках.

Рівночасно над подібною турою працює пл. сен. Марійка Гельбіг, яка звернулася до КПС в ЗСА, щоб могли усі повідомлення подавати на фірмовому папері КПС, що їй не дозволено. Прогульку має вести двоє пластунів. Обидві прогульки подумані як пластові.

9. Є відомо, що через п. Божену Ольшанівську та іншими шляхами передано в Україну «Життя в Пласті», «Посібник зв'язкового» та інші виховні матеріали, як про це повідомили ГБЮ-ів в ГПБулаві.

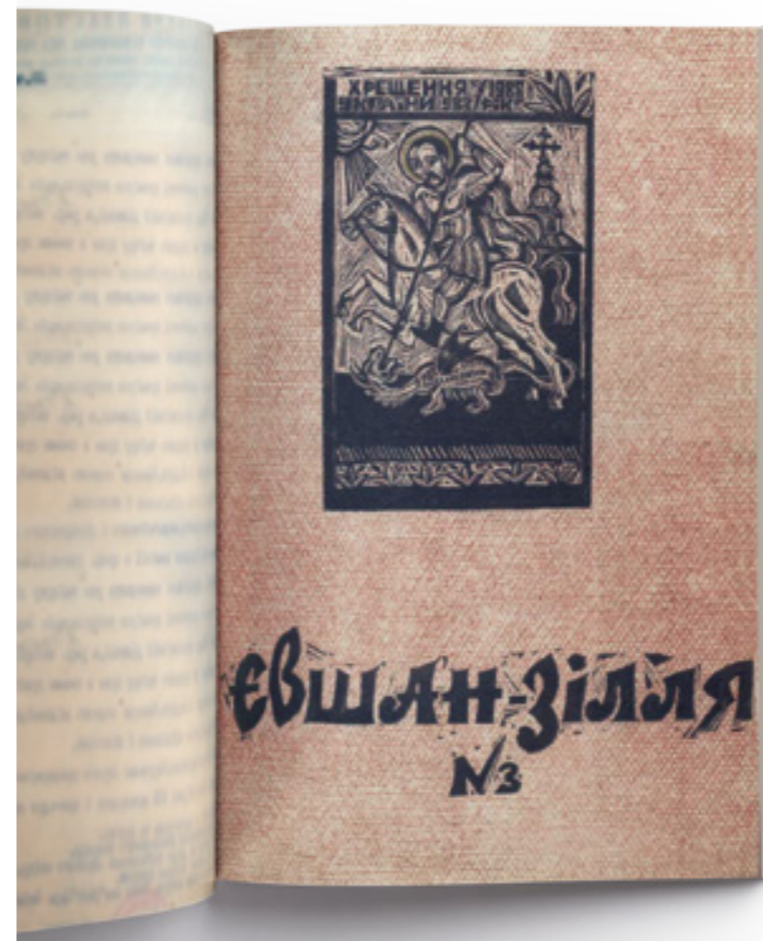
10. В перших днях квітня в нічній телефонічній розмові з Нью-Йорку із Іриною Калинець поставлено їй безпосереднє питання: чи справді Пласт в Україні вже існує. Її виразна відповідь, повторена двічі, була, що Пласту нема!

11. З датою березень 1989 р. появилася орган УСП на Канаду п.н. «Зелена хустка». Там булавний ст. пл. Нестор Войчишин гостро заатакував ГПБулаву за її становище щодо віднови Пласту в Україні, подане до відома країв, а саме щодо зорганізованої поїздки юнацтва в Україну. В його статті кинено також «кістку незгоди» на тому тлі між Пластом в Канаді а ЗСА. Хоча він застерігається, що пише це не як булавний, стаття підписана «крайовий булавний УСП». Дальше в тому числі газетки запитник в цій справі до УСП і проголошення «ідеологічного вишколу» на 19—22 травня на «Пластовій Січі».

12. На відправі станичних із ЗСА, що відбулася у Вашингтоні в днях 8—9 квітня ц.р., промовляла до присутніх ст. пл. Марта Перейма, яка заявила (увага! є записане на ленті!!!), що на Україну має виїхати делегація для переговорів у справі віднови Пласту. Коли їй поставлено запитання, хто члени тої делегації, вона не дала прізвищ за виїмком того, що в телефонічній розмові сказав їй ст. пл. Н. Войчишин, що він в цій справі їде на Україну.

13. Курені «Перших Стеж» випустили в обіг запрошення на «Віденський Баль», що має відбутися у травні в Нью-Йорку. На запрошенні стоїть, що «дохід призначений на віднову Пласту в Україні».

14. 13-го квітня прийшла з Торонто вістка, що широко запланована прогулька українських «бізнесменів» і спеціалістів (біля 50 осіб) на Україну, що

мала розпочатися 5-го травня, відкликана з приводу відмови совєтського уряду. Пересунено її буцімто на осінь. В тій групі, список якої маю, майже половина відомі пластуни сеніори з Торонта і нечисленні із ЗСА.

Списала О. Кузьмович

ЗАПИСКА ДЛЯ ГОЛОВНОЇ ПЛАСТОВОЇ БУЛАВИ

Справа: Пластові поїздки на Україну

Дорогі Друзі!

Вернувшись до Торонта на вакації, я застав запальну дискусію серед пластунів про контакти і поїздки на Україну. Дозволю і собі висловити декілька думок на цю тему, зокрема в зв'язку з «опінією» ГПБ (25 березня 1989).

1. Україна і українці прагнуть всяких можливих контактів із зовнішнім світом. Рівночасно, зростає зацікавлення діяспорю та її організаціями, які зберегли суто українські альтернативи, що могли б замінити або доповнити скомпрометовані самим життям радянські установи. Саме тому такі організації, як Молода Академія у Львові (сама по собі нова форма об'єднання молоді), почали надсилати пластовій молоді запрошення (хоч у них не згадується Пласт як такий).

2. Поодинокі пластуни вже десятиліттями їздять на Україну. Чи можна, отже, вважати «заохочування пластуництва відвідувати батьківщину під опікою батьків чи інших відповідних чинників» відповідною реакцією на якісно нову ситуацію в Україні? Чи може організація, яка гордиться своєю ініціативністю та провідництвом, виступати в переломовій ситуації за збереження статус кво? На мою думку, ні. Якщо була би можливість поїхати на Україну як Пласт, її треба використати. Аргумент, що це пошкодить запрошуючій стороні в Україні, явно нелогічний. Організатори там знають, кого вони запрошують, і всяке запрошення мусить (поки що) бути узгоджене з владою. В цьому випадку, моральне визнання легітимності Пласту зі сторони радянської влади набагато важливіше, ніж можливість, що ми якимось визнаємо радянську владу, отримуючи від неї візи. Трудно було би надалі переслідувати Пластову Ідею в Україні, коли Академія Наук чи школи офіційно приймають пластунів із закордону.

3. Виступати проти участі юнацтва в будь-яких поїздках-зустрічах із молоддю України зонайменше дивно в ситуації, коли навіть радянська сторона висилає вже щороку сотні учнів середніх шкіл до Америки. Школярі з Києва свобідно відвідують українську католицьку школу в Дітроїті, а ми боїмося, що пластуни на таборі в Карпатах збільшуватимуться. Це абсурд, тим більше, що крах комуністичної ідеології настільки повний, що тяжко було б знайти в цілім СРСР, не то що в Західній Україні, когось, хто ще хотів би нас більшовичити.

4. Щоправда, КГБ буде за такими групами особливо пильно слідкувати. Питання пошани до ідей, символіки і самої особи пластунів є основним. Без письмових запевнень про це від організаторів на Україні ледви чи можна їхати. У випадку порушення цих домовлень радянськими «органами», як і в зв'язку з іншими візовими, легальними чи навіть поважнішими здоровельними проблемами, треба звертатися до свого посольства в СРСР, яке повинно бути наперед точно поінформоване про склад і пляни групи. З офіційної точки зору, це будуть поїздки американських і канадських громадян, які можуть і повинні вимагати, щоб з ними достойно поводитися.

Негативна «опінія» побудована на подіях та досвіді минулого. Ці фактори треба тримати на увазі. Однак, слід би також ближче приглянутися до процесів у Мадярщині (де відновлюється скавтінг під проводом їхньої ГПБ в Америці), в Естонії (де офіційно розв'язали піонерську організацію), у Литві (де відродилося кілька різних передвоєнних молодечих організацій) та передискутувати їх на форумі AICGO [Associated International Scout and Guide Organizations — міжнародне об'єднання скавтських і гайдівських організацій, створене зі скавтів-емігрантів — *ред.*]. На підставі цього нового і нашого старого досвіду треба плянувати пластову акцію, а не реакцію, на найближчі місяці і роки.

Зі щирим привітом СКОБ!

[Роман Ващук]-Згуба, ЛЧ

13 серпня 1989 р.
пл. сен. Орест Гаврилюк
Головна Пластова Булава

ДОРОГИЙ ДРУЖЕ ОРЕСТ!

Як Вам відомо, на запрошення Львівської Малої Академії Наук була зорганізована групова поїздка в Україну, від 1 до 24 липня ц. р. Я провадила групою, разом з Тарасом Гулою, група складалася із 8 юнаків ([у] віці 15—18 років) і 6 юначок (14—17 років), пластунів з Торонта і Монреалю. Це не була «пластова прогулька», бо КПС Канади, за дорученням ГПБ, відмовилася взяти відповідальність. Відповідальність була моя особиста.

Загальна оцінка прогульки: вона вдалася надзвичайно. Ми жили по домах родин учнів Малої Академії, людей, які нас прийняли з великою приязню. Цікава програма, загальна атмосфера «національного відродження» у Львові і товариські відносини спричинилися до того, що всі вернулися захоплені і вже кинули іскру зацікавлення Україною між своїх ровесників. Про це напевно буде нагода поговорити (я вже бачилася із Петром Содольом), а наразі хочу до Вашої уваги подати такі інформації:

1. Тому, що ми погодилися, що будемо про себе все відверто говорити, до чого молоді звикла, факт, що всі в групі були пластунами, скоро став відомим у Львові. Пласт є, може, найважливішою частиною їхнього українського життя, коли розповідали про себе, розповідали про свої переживання і працю в Пласті. Вже першого вечора, на святковій відкритті, коли телевізійна програма накручувала інтерв'ю з юнацтвом, кілька з них згадали, що належать до Пласту, що таке Пласт і чим займаються в Пласті. В третій тиждень нашого побуту була висвітлена півгодинна програма про наші відвідини на телевізії, і ці інтерв'ю появилися. Також появилася стаття про нас в Львівській газеті «Ленінська Молодь» (ця газета найбільше читана і найбільш ліберальна у Львові), де також поміщено інформації про Пласт. Зацікавлення Пластом було дуже широке: від молоді і від батьків та працівників Малої Академії. Ми мали Альбоми ЮМПЗ і пластові співаники, які молодь розхопила.

2. Широке зацікавлення національною символікою — відзнаками і гимнами — також включало зацікавлення пластовою символікою.

3. Найбільше зацікавлення виховною працею Пласту виявили члени товариства «Леви» — питалися, як організувати гуртки, як виглядають сходи, як дістати матеріали для виховників. Уважаю, що з ними варто нав'язати контакт.

4. Про групу, яка нібито «відновила» Пласт, нічого доброго не чула. Я не старалася з ними контактуватися, бо не мала такого уповноваження. Інформації про Пласт давала тільки тим, хто до мене звертався із запитом. Люди, з якими я стрічалася (члени УГС, Народного Руху і тов. Леви), уважають, що Український Християнсько-Демократичний Фронт — це не компетентні люди («примітивні» було вжито), які заводять людей.

Був запит від тов. Леви: «Як може УХДФ творити Пласт, як Пласт є непартійна організація, а вони створили Пласт для виховання провідників своєї партії?» Загальна опінія, з якою я стрічалася: вони уживають дітей для своїх екстремних вискоків.

Ніхто з інших організацій з ними не хоче співпрацювати (Січків викинули з УГС); висилаю Вам кілька чисел «Поступу» тов. Леви, в ч. 3 є список Ради Народного Руху у Львові; УХДФ не є членом. З Січками недавно стрічався Олег Іванусів, можна в нього потвердити ці інформації.

5. Може, Вам відомо, що минулого тижня до редактора «Нового Шляху» телефонував Січко з інформаціями, що на таборі «КГБ побито пластунів». Ці інформації були перевірені, і були правдиві. Ця справа пішла до Комісії Прав Людини СКВУ. В останньому номері «Нового Шляху» стаття на першій сторінці: «КГБ побито пластунів на таборі». Чи не треба зареагувати до нашої преси про вживання «пластуни». Є дуже добрі можливості, щоб Пласт почав контакти з більш надіючими людьми (на наступний рік, коли мають приїхати учні Малої Академії до Канади, я пропонувала, щоб вони поїхали на пластовий табір, і вони на це охоче згодилися). Була б велика шкода, якщо б ім'я «Пласт» попало людям, про яких, на жаль, не було позитивної опінії. (Коли п. Січко була в Торонто взимі, дуже хотіла дістати пластові однострої і відзнаки; коли тов. Леви розпитували про Пласт, їх не цікавили ні однострої, ні відзнаки, а виховна праця. Думаю, що це щось каже про їхні наміри).

6. Важне, щоб Пласт тут зареагував «дипломатично» — не корисно публічно когось критикувати. Варта підкреслити підстави Пласту, а зокрема його безпартійність. Інакше УХДФ готовий Пласт ще більше втягнути в свої вискоки.

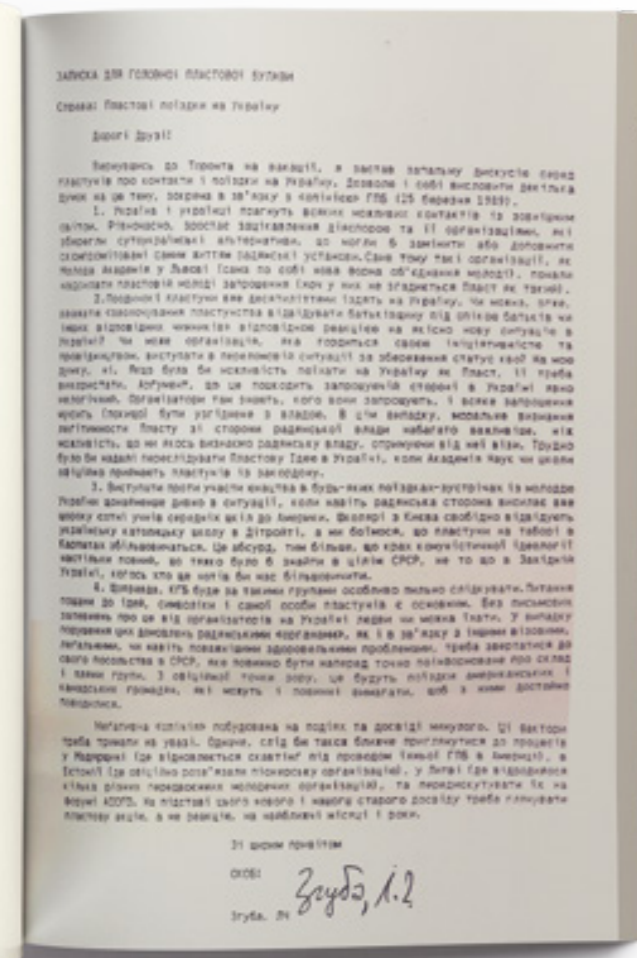
7. ГПБ може назначити особу «зв'язку» з Україною і це всім пластунам оголосити, щоб ті, до кого будуть запити чи звернення про Пласт, могли наперед дізнатися, які інформації корисно передавати.

Думаю, що маємо можливість почати зв'язки, тільки не думаю, що корисно це робити з великими виступами чи парадами, а допомогти тим, котрі хочуть без фанфари починати пластові гуртки. Всілякі оголошення «НА УКРАЇНІ ВІДНОВЛЕНО ПЛАСТ», заки там існує навіть один гурток, показує, що люди більш зацікавлені виголосити власні амбіції, ніж почати виховну працю.

Це мої особисті погляди, але я їх висловлюю з добрими намірами. Мені дуже на тім залежить, щоб наші зв'язки з Україною добре почали, бо особисто знаю кілька осіб у Львові, яким на цім також залежить.

СКОБ!

Оксана Закидальська

пл. сен. Ольга Свідзинська

СВЯЩЕННОМУЧЕНИКИ — ПЛАСТУНИ

БЛАЖЕННИЙ СВЯЩЕННОМУЧЕНИК КЛИМЕНТІЙ ШЕПТИЦЬКИЙ

НЕ Є ЛЕГКОЮ СПРАВОЮ ЗБЕРЕГТИ ВІРНІСТЬ БОГОВІ
Й ВИКОНАТИ БЕЗУМОВНО ТА ЗРАЗКОВО ПЕРШУ ЗАПОВІДЬ,
ЩОБ ЙОГО ЛЮБИТИ ПОНАД УСЕ!

< Митрополит Андрей, отець-ігумен Климентій та отець мітрат Тит Солобут Войнаровський у колі пластунів. Підлюте, 1929 р.

Казимир (у монашестві Климентій) Шептицький народився у давній шляхетській родині Івана Шептицького і Софії Фредро в маєтку у Прилбичах 17 листопада 1869 року. Був п'ятим сином своїх батьків (загалом у родині виховувалося шестеро хлопців).

Навчався у гімназії св. Анни в Кракові (1882—1887), в університетах Кракова, Мюнхена і Парижа (доктор права, 16 липня 1892, Краків). Після докторату на бажання батька зайнявся управлінням родинних маєтків, частину з яких згодом перебрав у свою власність. Проявив себе як меценат української культури, зокрема, зафонував побудову нової церкви у Дев'ятниках.

Обраний послом до Віденського парламенту (1900—1907), членом Державної Ради. Голова Галицького лісівничого товариства (1908—1911).

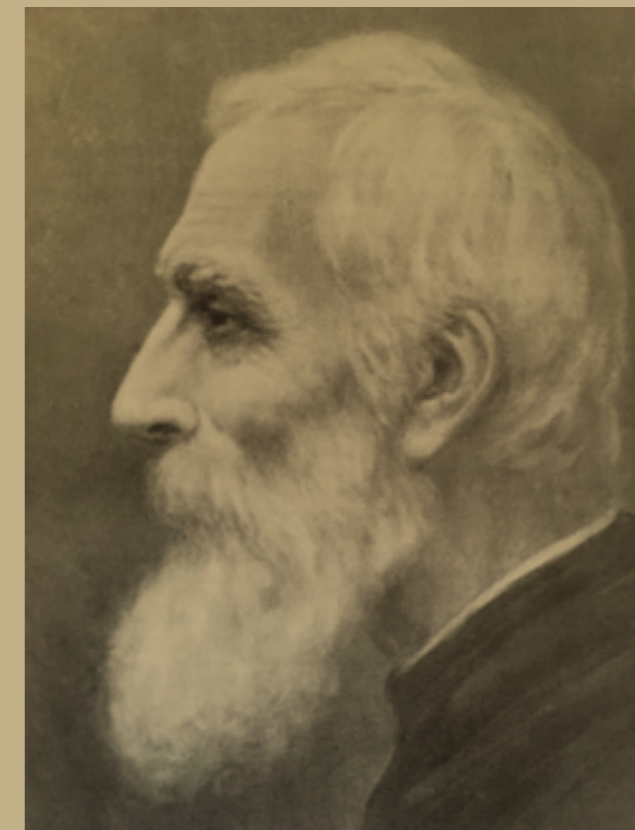
1911 року, завершивши справи і передавши маєтки наступникам, оголосив родині про своє остаточне рішення перейти на східний обряд і вступити до монастиря. У грудні 1911 р. виїхав на студії до монастиря оо. Бенедиктинців, звідки 1912 року перейшов до греко-католицького монастиря студійського уставу в Боснії. 1913 прийняв схиму і чернече ім'я Климентій, після чого відбув студії в Інсбруку. Священіччя свячення отримав 28 серпня 1915 року з рук єпископа Діонісія Няраді.

Призначений ігуменом студійського монастиря в Сквилові (тепер у межах Львова), від 1926 ігумен Студійського монастиря в Уневі, від 1944 архимандрит монахів Студійського уставу.

Сприяв побудові пластового Низового табору на монастирських землях між Якторовом і Уневом (табори відбувалися у 1929 і 1930 роках). Разом з пластунами у таборах брали участь сироти з унівського сиротинця, об'єднані у курінь ім. св. Архистратига Михаїла під проводом бр. Даниїла Тимчини. Учасники Другого Низового табору були майже всі арештовані поліцією, а ігумен Климентій перетерпів жорстоку нагірку з боку польської преси, яка іменувала пластовий табір «централю української сепаратистичної роботи», а о. ігумена — «вождем терористичних акцій».

**ВЕРХОВНА ПЛАСТОВА КОМАНДА
ПІДГОТУВАЛА ІМЕНУВАННЯ
КЛИМЕНТІЯ ШЕПТИЦЬКОГО
ТИТУЛОМ ДОБРОДІЯ ПЛАСТУ,
ОДНАК НЕВІДОМО,
ЧИ ЦЕ ІМЕНУВАННЯ ВІДБУЛОСЯ.**

^ Отець Климентій. Автор світлини брат-студит Мирослав (Михайло Кольбенко)

Уже після заборони Пласту, 1932 року, у новозбудованому будинку на Остодорі почала діяти Діточа оселя ім. Митрополита Андрея. 24 липня 1932 року її урочисто освятив о. ігумен Климентій у співслужінні чотирьох священників.

В оселі регулярно відбувалися табори новиків, організовані таємним Пластом — Комісією виховних осель і мандрівок молоді. Надалі о. Климентій часто відвідував новиків на Остодорі або приймав у Підлютому разом з братом Митрополитом Андреем.

Українське Товариство охорони дітей і опіки над молоддю у Львові викінчило цього року прегарний будинок під діточу оселю в Остодорі к. Підлютого, в чому найбільша заслуга комітету будови, що працював енергійно під проводом о. А. Бучацького. До щасливого завершення будови причинився головню ексцел. митр. Шептицький, що подарував не тільки площу під будову, але й будівельний матеріал. А в неділю 24. ц. м. в 4. год. попол. відбулося урочисте посвячення цієї нової діточої оселі ім. митр. Шептицького. Акту посвячення довершив о. ігумен Климентій в асисті оо. крилошан: Войнаровського, Куницького і Дзеровича та о. декана Патрила з Перегінська. Після посвячення виголосив о. прал. Куницький патріотичну проповідь, а після її закінчення дівтора з оселі, що усталилася серед майдану, відспівала під проводом студ. богосл. О[стана] Стернюка нац. гимн-молитву «Боже Великий».

(Діло. — № 166. — 30 липня 1932 р. — С. 6)

Першу радянську окупацію Климентій Шептицький пережив у Львові, допомагаючи у праці Митрополитові. Оскільки зникла формальна перешкода для розвитку Церкви на сході (державний кордон), Андрей Шептицький призначив екзархів (апостольських адміністраторів) на території СРСР, заселені слов'янами (для Великої України, Білорусі, Росії). Климентій Шептицький був призначений екзархом Росії та Сибіру і у зв'язку з цим почав працювати над катехизмом для майбутніх вірних із тих земель. Існує також припущення, що Климентій міг бути таємно хіротонізований 1941 року у Митрополітичних палатах.

У цей час родина Шептицьких понесла важкі втрати: від рук большевиків у Прилбичах загинув Леон Шептицький з дружиною, від гітлерівців на території Польщі — Олександр Шептицький. З нащадків двоє були ув'язнені в концтаборах, один розстріляний у Катині як польський офіцер.

Під час війни у Митрополітичних палатах знаходили прихисток і галицькі євреї, і українські націоналісти. Климентій Шептицький визнаний «Праведником народів світу» за порятунок євреїв у часи Голокосту (натомість Митрополитові у такому званні відмовлено).

Документ Верховної Пластової Команди, що підтверджує відзначення отця-ігумена Климентія гр. Шептицького пластовою Свастикою вдячності. 28 червня 1930 р.

^ Отець-ігумен Климентій граф Шептицький з генерал-майором Мироном Тарнавським. Осмолода, середина 1930-х років. Фото пластуна Ярослава Ковалю.

Після смерті Митрополита Андрея та ув'язнення греко-католицьких єпископів (1945) і Львівського псевдособору (1946) Климентій став фактичним провідником греко-католицьких священників, що не перейшли на православ'я.

Заарештований НКВД 5 червня 1947 року в Уневі, етапований до Києва, засуджений за «антирадянську діяльність» та «приховування контрреволюційних банд українських націоналістів» до 8 років ув'язнення. Перебував у в'язницях Москви та Владівіра, загинув у тюремному шпиталі Владівірського центру 1 травня 1951 року. Реабілітований 30.05.1991.

— ” —

УРОЧИСТО ПРОГОЛОШЕНИЙ БЛАЖЕННИМ СВЯЩЕННОМУЧЕНИКОМ ПІД ЧАС АПОСТОЛЬСЬКОГО ВІЗИТУ В УКРАЇНУ ІВАНА-ПАВЛА ІІ

27 червня 2001 року

Література і джерела:
ЦДДАУЛ, ф. 389, оп. 1, спр. 71, арк. 140;
Маячення хворої голови // Діло. — 1930. — Ч. 182;
Іван Матковський. Біографія. Блаженний священномученик Климентій Шептицький. — Львів, 2019;
Матиролог Українського Пласту. — Львів, 2015.

ПАМ'ЯТНІ ЛИСТІВКИ, МАРКИ ТА КОНВЕРТИ – ПРО ЖЕРТОВНІСТЬ В ІМ'Я НАРОДУ

пл. сен. В'ЯЧЕСЛАВ СТЕБНИЦЬКИЙ, V

На зламі 2013—2014 років під час трагічних і водночас величких подій розпочалося формування української нації. Майдан, втеча президента, зміна влади, війна з московським фашизмом, окупація територій України, — всі ці події активізували одну з важливих рис українців — жертвовність в ім'я свого народу, своєї держави. Громадяни різних поколінь зголосились до оборони України: хто пішов з сотні самооборони Майдану у батальйони, хто зголосився до війська як доброволець, хто як волонтер допомагав армії. У цей час ми отримали численні приклади героїзму в ім'я вищого ідеалу.

Члени Пласту (з різних країн світу) не стояли осторонь героїчних подій, чим показали відданість Пластовій ідеї і любов до України.

Ті, що не зломали своїх присяг... Ці слова не лише говорять про героїзм наших загиблих друзів, а й закликають кожного з нас бути вірним своєму обов'язку. На честь та в пам'ять наших друзів, полеглих у перший рік війни, у 2015 році було підготовлено і надруковано пластову листівку, конверти та марки.

ПАМ'ЯТНА ЛИСТІВКА

Як тло листівки використано фотографію роботи Віктора Гурняка (на знімку бачимо військову техніку в русі). Зверху (ліворуч) подано напис: «Ті, що не зломали своїх присяг...». Під написом вміщено фотографії загиблих героїв: Маркіяна Паславського, Євгена Подолянчука, Віктора Гурняка. Праворуч від фотографій зображено орден — Залізний Пластовий Хрест, яким посмертно нагороджено пластунів.

Внизу листівки подано напис: «Вічна пам'ять українським воїнам, які полягли у бою, захищаючи Україну від ворогів». Зліва від напису бачимо автомат, прикрашений синьо-жовтою стрічкою, справа три запалені свічки.

На зворотному боці листівки зліва подано орден Залізного Пластового Хреста та написи: «Ті, що не зломали своїх присяг...»; «Пластуни Маркіян Паславський, Євген Подолянчук, Віктор Гурняк». Внизу на тло накладено частину вже згаданої фотографії Віктора Гурняка. Нижче наведені вихідні дані листівки.

Наклад листівки 100 примірників. Крім того, було надруковано 50 листівок з браком (неякісне відображення фотографії на звороті). Загальний наклад 150 шт. Розмір листівки: 15,5 x 10,5 см.

Оформлення В. Стебницького.

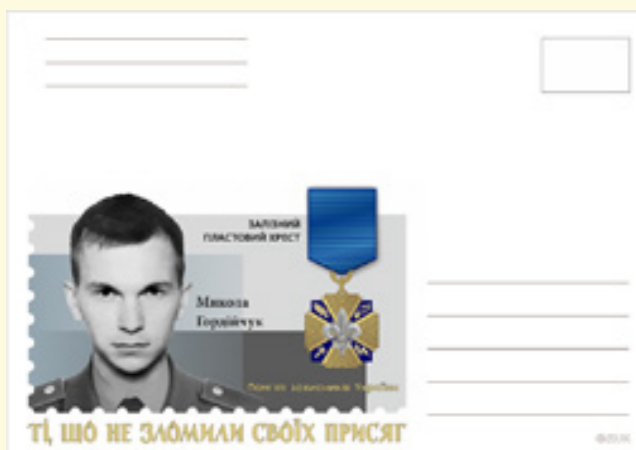
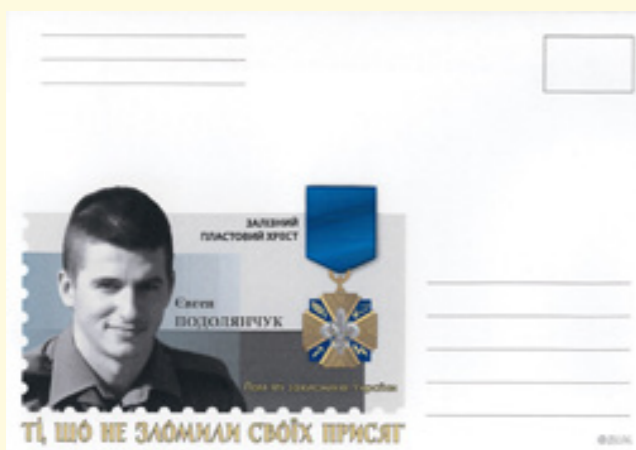
КОНВЕРТИ

У 2015 році нашим героям було присвячено 4 конверти. На початку року надруковано три конверти, а згодом, окремо, четвертий.

На конверті внизу ліворуч подано фотографію героя, його ім'я та прізвище. Фотографія розміщена на сіро-синьому тлі у вигляді надірваної марки. Внизу під фотографією поданий напис: «Ті, що не зломали своїх присяг». У правій частині на тлі зображено орден і підпис до нього: «Залізний Пластовий Хрест». Під орденем напис: «Пам'яті захисників України».

На звороті конверта вгорі подано інформацію про місце і дату загибелі пластуна, нижче — його біографія. Під текстом біографії написи: «Пам'яті захисників України» та вихідні дані: «Пластова пошта в Україні». Під технічними даними розміщено гасло: «Стоп московському фашизму!»

Наклад 50 прим. Львів, 2015 р. Konvert 00.00 Серія: Історія України. Оформлення та ідея: В'ячеслав Стебницький.

МАРКИ

Перше художнє оформлення марок у вигляді блоку подібне до листівки (див. вище). Відмінності в тому, що замість фотографій подані три марки на загальному чорному тлі.

Зображення на марках повторюють оформлення лицьового боку конвертів. Додано рік випуску (2015), країну випуску (Україна, Ukraine) а також текст, що вказує на приналежність до серії: scoutposte, великими літерами — «Пластова пошта». Розмір марки: 51 x 30 мм.

Внизу блоку подано вихідні дані. Вони містять такий текст: «Пам'яті захисників України». Пластова пошта в Україні, 10.02.2015. Друк цифровий. © Ідея та оформлення В. Стебницький. Наклад 5 аркушів А5 формату (6 марок на аркуші. Марки: 51 x 30 мм).

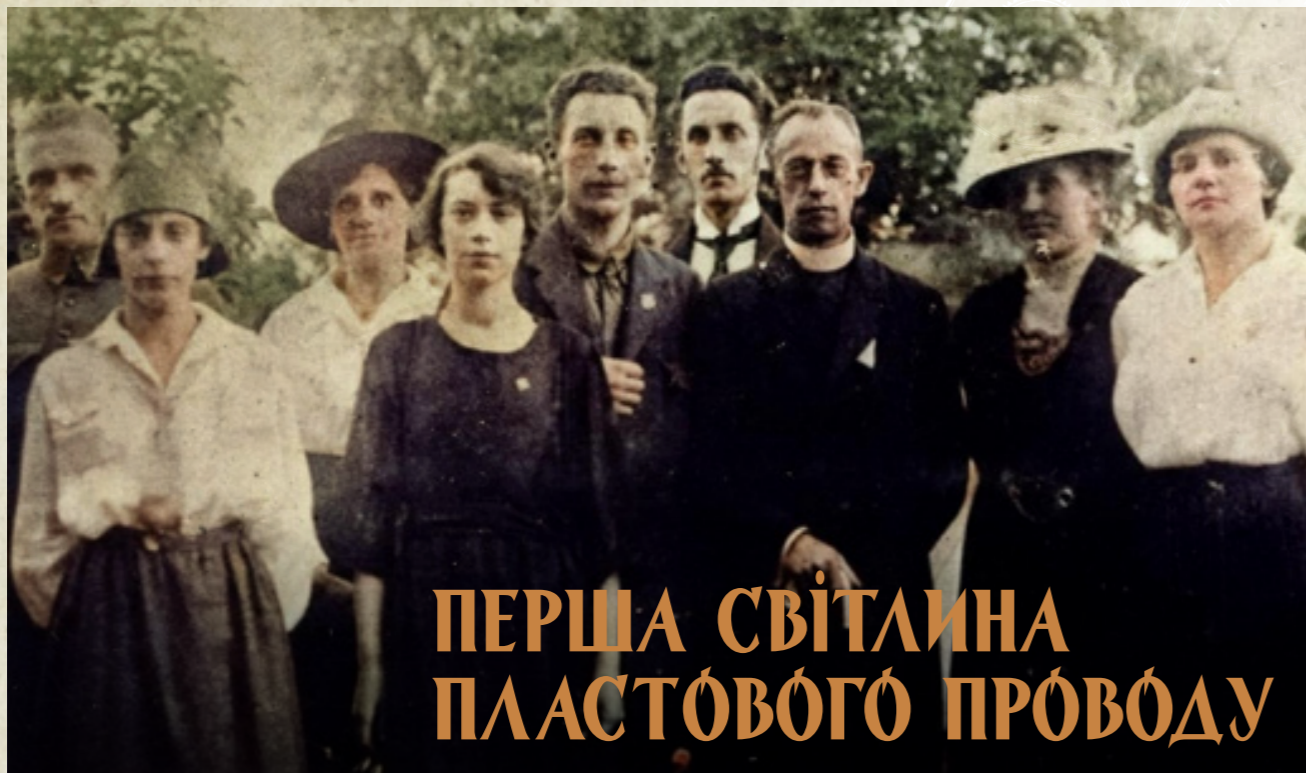
Наступні блоки були присвячені чотирьом пластунам окремо. На блоці подано три види марок. Оформлення однієї марки на блоці подібне до попереднього, а інші дві марки відрізняються. На них не подано номінал і напис «Залізний Пластовий Хрест», державу випуску кирилицею; немає чорного тла. Розмір марок менший: 35 x 30 мм. Фотографії наших героїв збільшені, що дає більший акцент на постаті пластуна. Напис «Пластова пошта» подано вертикально з лівого боку марки.

В блоці є 10 марок розміром 51 x 30 мм та дві марки 35 x 30 мм.

Внизу блоку подано текст: «Ті, що не зломали своїх присяг...» та пластові лілейки з обох боків.

Вихідні дані містять подібний текст, що й перший блок: «Пам'яті захисників України». Пластова пошта в Україні, 10.02.2015. Друк цифровий. © Ідея та оформлення В. Стебницький. Наклад 5 аркушів А5 формату (12 марок на аркуші. Марки: 51 x 30 мм та 35 x 30 мм).

ПЕРША СВІТЛИНА ПЛАСТОВОГО ПРОВІДУ

пл. сен. ЮРІЙ ЮЗИЧ, ОЗО

Цій світлині майже 100 років. Зроблена вона у Львові у 1921 році. На світлині вперше зафіксовано пластовий провід, який тоді називався Верховною Пластовою Радою. Сучасний аналог — Крайова пластова рада (КПР) Пласту в Україні.

Світлина відома в двох варіантах. Одна подана вище; зі зміщенням вправо збереглась у США. Друга (із зміщенням вліво) — збереглась в Україні і містить ще одного невідомого, який — скоріш за все — теж був членом Верховної Пластової Ради.

ХТО Ж ШІ ЛЮДИ? ХТО ТВОРИВ ТОДІ ПЛАСТОВИЙ ПРОВІД?

Спробуємо розповісти про кожного зокрема, подаючи зображень на фото у звичному порядку — зліва направо. Про відсутнього на першому фото згадаємо в кінці публікації.

МИКОЛА САЄВИЧ

(17.12.1885—30.03.1944) — бойовий офіцер УСС, українізатор Волині у 1916—1918 рр., згодом опікун пластових таборів і Митрополичих дібр в Підлютому.

ІРИНА СТУДИНСЬКА

(3.06.1899—29.08.1971) — дочка академіка Кирила Студинського, одна з перших вихованок Пласту, організаторка й опікунка першого дівочого юнацького пластового полку, згодом дружина О. Тисовського (українська Леді Бейден Поуел).

СТЕФАНІЯ МОНЦІБОВИЧ

(1883—1949) — підприємець, одна із засновниць першого українського жіночого кооперативного часопису «Нова хата», дружина Є. Монцібовича (про нього далі) і мати трьох синів.

ПРОФ. ОЛЬГА МРИЦ

(1894—22.08.1991) — біолог, опікунка дівочого юнацького куреня ч. 3 ім. Княгині Ярославни, часто мандрувала горами разом з юнацтвом, голова Комісії НТШ з охорони природи (перший пластовий еколог).

ПРОФ. ОЛЕКСАНДЕР ТИСОВСЬКИЙ

(9.08.1886—29.03.1968) — один із засновників Пласту, його гурток (створений 21 квітня 1912 р.) склав десь влітку або восени першу пластову Присягу.

ПРОФ. МИРОН ФЕДУСЕВИЧ

(24.03.1891—2.12.1962) — літературознавець (знав багато мов) і опікун пластових полків, який намалював пластову відзнаку; сьогодні пластуни, коли складають Присягу, носять цю відзнаку на однострої.

ПРОФ. О. ЄВГЕН МОНЦІБОВИЧ

(31.03.1879—3.08.1921) — освітянин, перший капелян (духівник) Пласту; три його сини стали активними пластунами.

Світлина, що збереглась в Україні (зі зміщенням вліво).
На ній збережена ще одна особа

ЄВГЕНІЯ МАКАРУШКА

(бл. 1880—6.07.1977) — одна з перших українських феміністок, перша голова «Союзу Українок», була активна в політиці, мати п'ятьох дітей (один з її синів став першим гетьманським скобом).

ПРОФ. МАРІЯ КЕКІШ

(бл. 1881—14.11.1972) — учителька музики в гімназії сс. Василянок і пластова виховниця, одна з перших взялась за відновлення стрілецьких могил на Маківці, арештовувалась і переслідувалась поляками за Пласт, через що змушена була емігрувати.

ХТО Ж ЦЕЙ КРАЙНІЙ ЛІВОРУЧ, ФОТО ЯКОГО НЕ ЗБЕРЕГЛОСЬ В ДІЯСПОРІ?

У Центральному державному історичному архіві у Львові збереглися протоколи Верховної Пластової Ради. Найраніший — за 30 вересня 1921 року (ЦДІАЛ. — Ф. 389. — Оп. 1. — Спр. 50. — Арк. 3). У ньому наводиться тогочасний склад Верховної Пластової Ради: 6 жінок і 5 чоловіків. При цьому робиться примітка, що до останнього часу членами Ради було ще двоє чоловіків (М. Федусевич добровільно залишив склад ради, о. Є. Монцібович помер).

Отже, на світлині серед жінок, які були членами ВПР, відсутня лише Костянтина Малицька. У протоколі зазначається також, що після смерті чоловіка Стефанія Монцібович теж залишила раду (треба було ростити трьох дітей), а на її місце заступила Савина Сидорович.

Серед чоловіків, які є на світлині, всі були членами ВПР. Відсутні лише двоє — д-р Михайло Галушинський (педагог, директор Рогатинської гімназії і один з комендантів УСС) та Павло Зимак. Як виглядав М. Галушинський — відомо, збереглось достатньо його світлин. «Невідомий» член ВПР на нього не схожий.

Отже, ліворуч на світлині членів ВПР є, найімовірніше, проф. Павло Зимак (1892—?) — активіст «Сокола-Батька», приятель Петра і Тараса Франків, майбутній опікун VII пластового полку і викладач тілового виховання в українській Академічній гімназії Львова.

— ” —

НА ЯКИЙ ВИСНОВОК НАШТОВХУЄ ЦЯ СВІТЛИНА?

ПОЛОВИНА ЧЛЕНІВ ВПР — ДІЮЧІ ЧИ МАЙБУТНІ ГІМНАЗІЙНІ ПРОФЕСОРИ.

ШЕСТЕРО ЧОЛОВІКІВ І П'ЯТЕРО ЖІНОК У ВПР. ТОБТО У ПЛАСТІ ВЖЕ ТОДІ БУВ ГЕНДЕРНИЙ БАЛАНС.

На початку 2000-х років Наталя Кияк, яка вчилася на соціолога у Києво-Могилянській академії, науково, через глибше дослідження, підтвердила цю тезу.

ВІДПОЧИНКОВІ ТАБОРИ о. БОГДАНА СМІКА

пл. сен. Ярослав Козак, СМ

У 1950-Х РОКАХ У США КРІМ ЗВИЧНИХ ПЛАСТОВИХ ТАБОРІВ ВІДБУВАЛИСЯ ТАК ЗВАНІ ВІДПОЧИНКОВІ ТАБОРИ В СТРЕДФОРДІ, Н. Й. (НЕПОДАЛІК МІСТЕЧКА КОГОВЗ, ЩО БІЛЯ ЮТИКИ). ЦІ ТАБОРИ (ВІДРАЗУ ПІСЛЯ ТРАДИЦІЙНИХ ПЛАСТОВИХ) ОРГАНІЗОВУВАНО НА КІЛЬКААКРОВІЙ ПОСІЛОСТІ ОО. ВАСИЛИЯН.

Там були великий і кілька малих будинків (бараків), гаражі для потрібних авт (пікап¹, для косіння і тим подібне), маленьке озеро і площа на відбиванку. Дещо далі був другий великий будинок, який винаймали для гостей.

Посілість здебільшого була рівнинна, хоча частина її була поросла лісом на горбочку. У великому будинку були адміністрація, санітарна поміч, велика їдальня. Там мешкала родина о. Смика, адміністративні та кухонні працівники. Інші робітники спали в баракі.

Ця посілість завжди була в дуже добром порядку, адже вся обслуга була оплачувана (окрім провідників — братчиків, включно з комендантом такого табору: для них все було безоплатно). Отже, це був правдиво відпочинковий табір, бо учасники властиво нічого не мусили робити.

Управителем табору був о. Богдан Смик — надзвичайно гарна людина, з лагідною вдачею, але коли було треба поставити людей на своє місце — він умів це зробити. Одне слово, був непересічним організатором, патріотом і пластуном. Я був з ним у таборі переселенців у Міттенвальді в Німеччині. Він не знав мене, але я його знав завдяки Пласту. Отці Василянці знайшли справді найкращого управителя цих таборів!

Я таборював у Стредфорді три роки поспіль, відразу по закінченні пластового табору в Іст Четгеми. Перші два роки — як впорядник-братчик, а третій — як комендант. Переді мною комендантом був Гоко Кравців. Його приготування і проведення прогулянок по теренах показували здібність і зацікавлення військовою справою. Гоко (майбутній генерал американської армії) і я були з Філядельфії. Пластували в курені УПЮ ч. 1, а також один рік — в римо-католицькій вищій школі. Потім він перейшов до Військової академії Велі Фордж, відтак до Вест Пойнту.

В таборі зазвичай було біля п'ятдесяти хлопців (пластуни і непластуни) у віці новаків та молодших юнаків і група дівчат (пригадую тільки Роксолану Герман Сіру і Зірку Качмар Воронку).

Табір тривав 3-4 тижні, а учасники були так довго, як батьки їх зголосили. Програма доволі проста (це ж відпочинковий табір): вставання, миття, збірка (але без одностроїв), сніданок в їдальні (не потрібно було жодних горнят чи ложок — все було на столах). Хлопців розподілено на гуртки (8-9 в одній кімнаті) з одним впорядником.

Решта часу йшло на різні гурткові заняття (це залежало від впорядників, більшість з них були пластунами). Часом відбувалися загальні збірки, спів і тому подібне.

Щонеділі отець правив Службу Божу і мав цікаву та коротку проповідь. Життя було добре для учасників, а ще більше — для мене й інших впорядників. Єдине, що учасники мусили робити, — це порядкувати у своїх кімнатах. Отець Смик раз на тиждень переглядав всі кімнати, і найчистіша одержувала прапор чистоти. Мій гурток (наймолодший за віком) найбільше разів одержував такий прапор. Причина проста: більшу частину порядків робив я. Не знаю, було це добре чи зле, але хлопці були малі, а в мене завжди мусив бути порядок. Так є ще й досі.

Згадаю тут кілька моментів. Я запропонував своєму гуртку, щоби збудували якусь криївку (шатро в лісі). Всі погодилися, хоча не знаю, чи всі розуміли, про що я говорив. Ми пішли в ліс (терен посілости), знайшли відповідне місце, вичистили простір і почали будову. Я вирішив зробити структуру з дерева у формі «А». Мав сокиру, і ми з великим ентузіазмом взялися до роботи. Вони шукали і приносили галуззя, допомагали як могли. Стіни ми обклали меншим галуззям і великим листям. Це забрало кілька днів (але ми мали дозвілля — вільний час). Хлопці були захоплені (там можна було спати двом дуже вигідно). Ніхто про це не знав. Це була наша і згодом інших моїх гуртків таємниця. Ми часто туди заходили, зробили огорожу, стіл і дві лавки.

1. На третьому році Ярослав Козак став комендантом табору у Стредфорді

2. Ярослав Козак перед входом до новозбудованої «криївки»

Щороку ходили туди і поправляли, що потребувало направи. По трьох роках (мій останній) ця структура ще стояла.

Як згадував, на оселі було мале озеро — вода доволі зимна. Всі могли купатися зазвичай пополудні. Там завжди було більше дівчат, що у своїх купальних строях вигрівалися на сонці і час від часу йшли до води. На озері панував опікун в тигрових швімках (плавках), трохи засмаглий — Тарзан. Так всі його кликали, і він був найпопулярніший в таборі, зокрема між дівчатами. Це був мій товариш з Філядельфії Богдан Аннюк. Ми разом ходили до школи, грали у футбол у «Тризубі» (він — воротар, а я оборонець: спочатку в юніорах, а потім в першій команді, де в 1956 році дійшли до фіналу за Аматорську чашу — Кубок Америки; на жаль, в Сант Луїсі прогнали 1 : 0).

Отець Смик був великим любителем відбиванки. Майже кожного дня перед вечерею отець ділив на дві групи тих, що вміли грати. Окрім нього це були впорядники і деякі робітники. Ця дванадцятка або десятка не змінювалися. Я не був професіоналом, але грав непогано. Гра закінчувалася, коли одна або друга група перемагала у двох сетах з трьох.

Головною кухаркою була бабця з близького Коговз (на жаль, не можу пригадати її прізвище). На ганку великого будинку був малий дзвін. Вона виходила і біла в нього, щоби всі йшли до їдальні (сніданок, полуденок і вечеря). Вона була босом кухні, а о. Богдан Смик — цілою оселі. Нераз, коли вона скликала на вечерю, а ще відбиванка не закінчилася, отець казав не звертати увагу. Вечеряти не будемо, доки не скінчимо гру. І так було.

Пригадую таке. Один з робітників, трохи старший від мене хлопець, окрім різних робіт майже щодня їздив по харчі доволі старим автотом (пікап, належав оселі). Я автотом на той час не вмів їздити, але хотів навчитися. Попросив робітника, щоби мені показав; автотом було на біги (трансмсія). Як я зміняв один біг на другий, звук можна було чути майже на цілу оселю. Таки не навчився там, і добре, що не спалив мотор-трансмсію.

Це, як пригадую, був єдиний такий відпочинковий табір в ті часи в Америці. За яких два роки по тому, коли я був останній раз, табір перестав існувати. З приємністю пригадую ті часи. По пластових таборах це був справді відпочинковий час: гарне товариство, дуже смачні харчі, добрі хлопці в моїх гуртках, а найважливіше — відбиванка щодня.

¹ Пікап (від англ. pick up — підібрати, піднімати) — легкий комерційний автомобіль з відкритою вантажною платформою, який використовують для швидкого довозу на замовлення невеликих ящиків, деталей тощо, — з вантажністю до 1 т та повною масою до 4,54 т.

14.05.1947, Мангайм, Німеччина —
5.04.2018, Мельбурн, Австралія

ПЛ. СЕН. ВОЛОДИМИР МАГАЛЯС, КО

пл. сен. Євген Бучма, КО

Володимир Магальяс народився 14 травня 1947 року в місті Мангайм у Німеччині. Він був сином Александри і Бронислава Магальясів (переміщені особи з України після Другої світової війни). Родина Магальясів прибула кораблем до Австралії в 1949 році. Спочатку вони перебували в Центрі мігрантів в Уранкінті, коло міста Вагга-Вагга в Новій Південній Валії, а пізніше оселилися в Грінсборо, передмісті Мельбурна.

Володя вчився в початковій школі у Параді у Флавердейл, а в суботу — в Українській братській школі ім. Митрополита Шептицького при українській католицькій церкві в Мельбурні. Середню освіту здобув у Технічній школі в Грінсборо, де опанував електротехніку.

У 1978 році Володимир одружився з Олею Гасюк, з часом у них народилися два сини, Адріян та Данило. Володимир працював понад 40 літ технічним фахівцем управління трамвайного господарства Мельбурна.

У 1964 році австралійський уряд вніс в державний закон примусову військову службу на два роки для 20-літніх юнаків, а в 1966 році проголосив, що вибранці будуть вислані до Південного В'єтнаму, де будуть включені в ряди австралійської армії. Вибір юнаків на цю службу відбувався через лотерію на основі дати народження.

В цей час Австралія зі Сполученими Штатами Америки й іншими державами брала участь у В'єтнамській війні. Володимир Магальяс був покликаний на службу, служив спочатку в 1-му Австралійському механізованому полку від 20 серпня, а 2 вересня 1969 року перенесений до 5-го батальйону Королівського австралійського полку і прилучений до 8-го взводу роти С. Поранений на заході Син Мо в лютому 1970 року. Володимир Магальяс повернувся до Австралії зі своїм батальйоном в лютому 1970 року і закінчив службу у війську в березні 1970 році. За рік перебування у В'єтнамі 5-й батальйон втратив 25 убитими і 202 пораненими.

Знання, які Володимир здобув в австралійській армії як вояк на теренах Австралії і в джунглях тропічного В'єтнаму, переніс у пластове виховання молоді. Він брав юнацькі гуртки на прогульки в австралійський буш і навчав, як поводитися в природі, надавати першу допомогу і як справуватися з вогнем при куховарстві і ватрах в гарячих днях посеред австралійського літа. В молодості Володимир був часто членом юнацьких булав на річних літніх таборах і провадив юнацькі прогульки, впоряд і ранішню руханку. Від 2010 року допомагав у проведенні пластових лещетарських таборів в «Калині» на горі Готем як інструктор.

Володимир понад 26 років працював у станиці Вікторія як господар пластового майна. До 2012 року доглядав пластову домівку при Українському Народному Домі в Ессендоні (передмістя Мельбурна). Поміж тим був господарем пластової оселі «Сокіл» в затоці Айріс, понад 125 км від Мельбурну на південний захід. З допомогою інших пластунів і приятелів Пласту він щорічно готував площу для літніх таборів й організував ремонти та встановлення будинків і майна на площі.

4 серпня 2017 року Головна Пластова Булава відзначила пластуна сеньйора довір'я Володимира Магальяса орденом св. Юрія в сріблі за його визначну діяльність у Пласті, а зокрема за довголітню працю на пості господаря пластової домівки і пластової оселі. На святі Покрови в Мельбурні 29 жовтня 2017 року при участі пластунів голова КПС Австралії урочисто вручив відзначення і відзнаку.

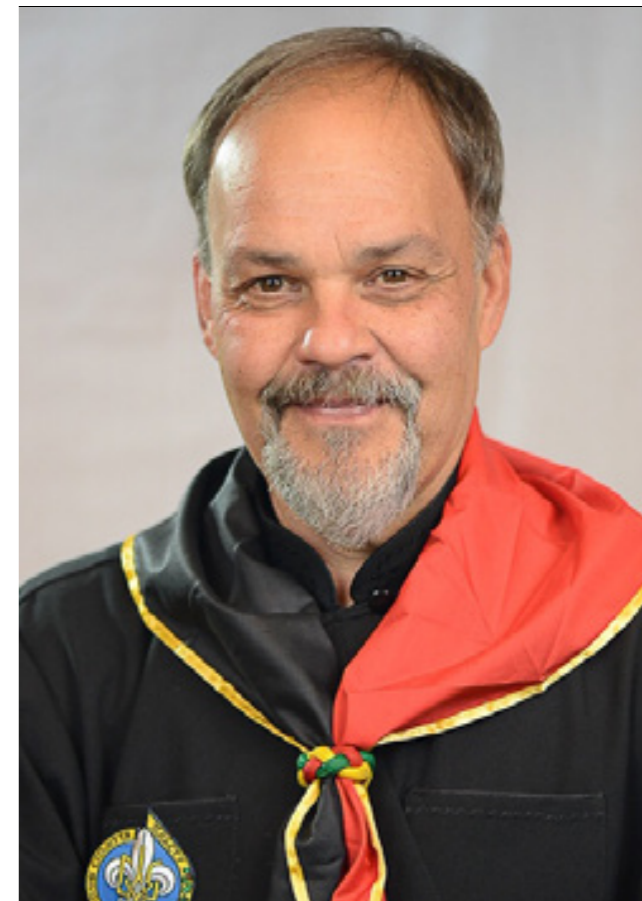
Ще новачком Володимир Магальяс відбув табір ЮМПЗ в Севіл Вікторія наприкінці 1957 року. У 1960-х роках вступив до підготовчого куреня «Карпатські Орли» і аж до смерті був активним членом куреня. Володимир був присутнім на курінних сходинах, заняттях, прогуляках і був працюючим та відданим членом куреня. Багато разів ми бували в його хаті на курінних сходинах. Коли в жовтні 2016 року приїхали кандидати до куреня «Карпатські Орли», Володя з охотою ними опікувався. Володимир мав намір поїхати на табір в Міттенвальді у 2017 році, але стан його здоров'я не дозволив це зробити.

У 1970-х роках з ініціативи українців Вікторії було створено лещетарський клуб «Калина» і побудовано лещетарське помешкання на горі Готем у Вікторіанському альпійському національному парку, понад 370 км на північний схід від Мельбурна. Володимир був одним з перших членів клубу, допомагав у будові й утриманні будинку. Довгі роки Володимир полагоджував для охочих замовлення на помешкання в «Калині» на лещетарський сезон.

Володимир любив лагодити і завжди мав при собі необхідне приладдя. Він помагав при церкві і при громаді. Опікувався старшими людьми — привозив колишнього пластуна в інвалідному візочку своїм авто до церкви. Володя мав багато приятелів у Пласті, в лещетарському клубі «Калина», при католицькій катедрі св. апостолів Петра і Павла в Норт Мельбурні, в Українській громаді Вікторії. На похороні після церковних відправ і на цвинтарі близько п'ятдесяти ветеранів в'єтнамської війни створили почесну лаву, щоб відпровадити свого друга на вічний спочинок.

Володимир захворів понад 10 літ тому, але протягом того часу завжди був веселий, ніколи не нарікав, не привертав увагу до своєї недуги. Незважаючи на свою хворобу і лікування, виконував обов'язки господаря пластової оселі «Сокіл», їздив щороку на лещета з клубом «Калина» і по змозі був присутній на всіх пластових таборах, святах і апелях.

Володимир залишив у смутку дружину Олю, синів Адріяна та Данила, невістку Катрусю та двох внуків, Оріона і Тому. Лишив багато спогадів членам куреня «Карпатські Орли» про відбуті пластові табори, ватри, мандрівки, сходини, вечірки, спільні робочі дні.

26.04.19.1954, Чикаго, США —
9.03.2019, Чикаго, США

О. МИРОН ПАНЧУК

Дорога пластова родино, ділимося сумною вісткою, що 9 березня 2019 року після довготривалої недуги відійшов на Вічну Ватру священнослужитель єпархії св. Миколая Української Католицької Церкви, наш милий і добрий чикагський капелян Пласту та відданий пластун, член куреня «Лісові Чорти»

«...тихо спи, без тривоги — тут є Бог!»

Пластуни станиці Чикаго

Народився 26 квітня 1954 року в Чикаго, в родині Василя Панчука та Юліяни (з дому Дякун). Зростає разом з братом Орестом і сестрою Андреею. Його цікавило все, та найбільше любив читати і пізнавати нове.

Навчався в Українській католицькій кафедральній школі св. Миколая, яку закінчив у 1968 році, відтак у Підготовчому коледжі св. Ігнатія. Від 1972 до 1976 року студював в Університеті св. Ігнатія Лойоли, де отримав два бакалаврати: з психології та філософії. Богословські студії розпочав у 1977—1978 роках в Торонто, в Коледжі св. Михаїла, а продовжив їх в Католицькому Теологічному Союзі, формуючись з іншими семінаристами у філії Українського Католицького Університету в Чикаго. Ступінь магістра мистецтв здобув 2007 року (школа професійної психології, Адлер), докторат 2017 (докторська праця «Зруйновані образи, розбиті життя: соціальний сон у лікуванні історичної травми України»).

Був активним в житті української громади. Належав до Пласту і ТУСМ ім. Миколи Міхновського, Братства молоді свв. страсотерпців Бориса і Гліба, закінчив педагогічні курси ім. Петра Могили. Грав на віолончелі, співав у різних хорах.

Дияконські свячення отримав 26 липня 1981 року, а пресвітерські — 12 червня 1982 з рук Преосвященного Владика Інокентія Лотоцького.

Понад 20 років служив сотрудником у Соборі св. Володимира та Ольги (до 2005 року). Був директором священичої опіки семінаристів, духовним опікуном Братства молоді свв. страсотерпців Бориса і Гліба. Також душпастирював для громади в Денвері, Лос-Анджелесі. Від 2007 року, працюючи над

своїми науковими працями, допомагав у парохії св. Йосифа Обручника в Чикаго, де своїм мудрим словом будував духовний мир в душах новоприбулих та старої української еміграції.

Починаючи від 1974 року вчителював у Школі українознавства товариства «Рідна школа» ім. Василя Стуса в Чикаго. Його лекції прикрашав доречний гумор, при тому він глибоко аналізував релігію і віру та сучасну українську літературу.

Багато разів відвідував Україну, і ці поїздки не були виключно туристичними. У 2010 році провів дослідження у Чорнобильській зоні, результати якого відобразилися у документальному фільмі «Block 4» (2011). Був одним з головних промовців на міжнародній конференції психоаналітиків (травень 2012), де був єдиним, хто говорив українською. 2013 року брав участь у перепохованні останків загиблих у московській різанині в Батурині 1708 року, коли загинуло понад 15 тисяч захисників Гетьманської столиці.

Пластова станиця Чикаго вважала за честь мати о. Мирона своїм капеляном. Він любив новацтво і юнацтво, завжди радо приїздив на табори і Свята весни, цікаво проповідував дітям. Він говорив з ними, та що найважливіше — слухав їх. Цікаво було дивитися на новацтво та юнацтво, коли вони слухали проповіді отця Мирона. Це не були звичні слова, а лекції у формі розмови з дітьми. Він справді вмів пояснювати складне так, щоб діти розуміли. Ми бачили його завжди усміхненим, бо отець Мирон жив за Пластовим Законом і знав, що пластун завжди доброї гадки.

9 березня 2019 року Всемогучий Господь покликав пластуна сеньйора о. Мирона Панчука долучитись до кола докруги Вічної Ватри. Віримо, що розмови та спів біля цієї Вічної Ватри тепер трошки більше цікаві та різноманітні, бо «Золотоустий» (його пластова псевдо) отець Мирон там тепер провадить ними.

Вічна Йому пам'ять!

«РІВНО 30. РІВНЕ»

Ювілейна Пластова Зустріч — Джемборі 2019 — з нагоди 30-ліття відновлення Пласту в Україні

20–23 СЕРПНЯ 2019 РОКУ
Рівненська область, неподалік с. Хотин

Докладніше у Facebook та Instagram за посиланням jamboree.ua
Маєте додаткові запитання?
Пишіть нам: ua-jamboree2019@plast.org.ua

СТАРТАНКИ

ч. 14 УСП та ч. 39 УПС

60 літ завзятої виховної праці
та поширення фізично-атлетичного духу

«ЗІ ШИТОМ АБО НА ШИТІ!»

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ЩОКВАРТАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ ТА ІНФОРМАЦІЇ

PRINTED IN USA